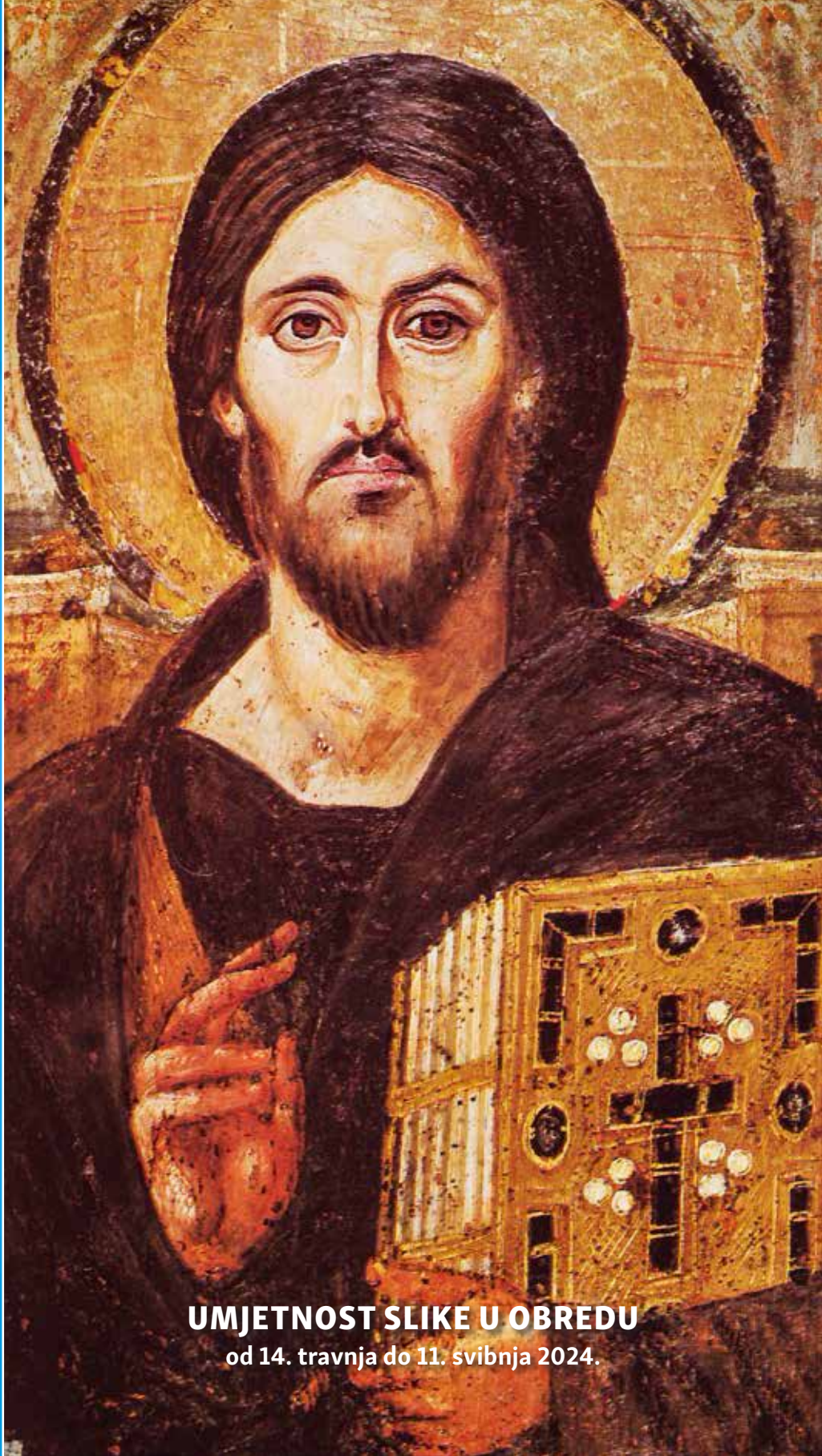

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLI • CIJENA: 2 €

UMJETNOST SLIKE U OBREDU
od 14. travnja do 11. svibnja 2024.

Nepoznati autor, *Isus Krist*, (jedna od najstarijih sačuvanih ikona Isusa), VI. st.

God. XLI. (2024.)

Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

UREDNIKOVA RIJEČ

Umjetnost slike danas 1

NAŠA TEMA: UMJETNOST SLIKE U OBREDU

Domagoj Volarević: Slika u liturgiji.
Usmjerenost onkraj slavljenoga 2

Zlatko Vlahek: Ikona kao nevidljivo u vidljivom 8

Ivica Raguž: O slikama 14

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
D. Runje, J. Bošnjaković, T. Barščevski, I. Benaković, I. Jurić

Treća vazmena nedjelja 20

Četvrta vazmena nedjelja 24

Peta vazmena nedjelja 28

Šesta vazmena nedjelja 32

Uzašašće Gospodinovo 36

U DUHU I ISTINI

Dejan Bubalo: Uskrsnim nam ovim danom 40

Umjetnost slike danas

U prirodi naših ljudskih interesa prema svemu što postoji oko nas i u nama samima, prepoznajemo temeljnu vezu čovjeka i Božje stvarateljske ruke. Stvoren na sliku Božju, kojemu je povjerena briga za ovaj svijet, čovjek nije korisnik koji samo prima i iscrpljuje darovano, već i sâm želi učiniti nešto od sebe, iz dubine svoga postojanja i izvan svakodnevne rutine. Svijet, koji nam se čini nedokučivim i dalekim, kroz naše udove i osjetilni sustav postaje dohvatljiv i živo prisutan. Ono što nam se čini nevidljivo, postaje vidljivo. Čovjek tako, vođen glasom i snagom Božjeg Duha, sposoban je iskusiti svoju ulogu i put ostvarenja u onome što je Bog predodredio za svakoga od nas.

O tome nam govori komunikacija koju želimo uspostaviti, dok sami sebi ili drugima tumačimo određene situacije. Tada postajemo ‘umjetnici’ koji u sebi stvaraju slike. Dovoljno je prisjetiti se likovnih mapa iz školskih dana i tadašnjih likovnih pokušaja kojima smo željeli pričati o zadanoj temi. Na tim neuokvirenim podlogama izrekli smo ono što smo doživjeli u sebi, u svojoj mašti. Na neznatnom formatu papira ili nekog drugog materijala, utisnuli smo trag koji je imao određeno tumačenje. Ta malena površina ispunjena crtežom ili oblikovana u volumen, postala je esej našeg tumačenja.

Primjećujemo da su umjetnička djela primjer komunikacije. Svako umjetničko ostvarenje u prostoru, kao biljeg ljudskog izričaja, bilo u arhitekturi, kiparstvu ili slikarstvu, trebalo bi, prije svega, predstavljati ono što je umjetnik želio prikazati, tj. vizualno tumačiti ono, ispred čega stojimo i što promatramo. Takvu komunikaciju bismo željeli osjetiti i u našim modernim liturgijskim prostorima, koji su previše žedni i gladni pod teretom armiranih masa suhoga betona.

Nedostaju nam slikovne kompozicije kojima su umjetnici, kroz ljepotu rječnika duše i srca, hranili tolike generacije. Primjećujemo da se pod izlikom ‘bijelog, čistog i prozračnog’, što bi trebalo ‘sintetizirati’ mistiku, skriva minimalizam koji uskraćuje dinamiku liturgijskog rasta i života unutar zajednice, koja se krije na izvoru Vazmenog otajstva. Ovakvi primjeri znak su krize u interpretaciji umjetničkih nastojanja, koja su plod unutarnjeg sazrijevanja. Umjetnost slike je dodir nevidljive Božje ruke u vidljivom vremenu našeg postojanja. Ne posustajmo u kreativnosti i dopustimo Bogu da nas dotakne svojim milosrđem.

Urednik

Slika u liturgiji

Usmjerenost onkraj slavljenoga

DOMAGOJ VOLAREVIĆ

Samo osjetilo vida nije dovoljno, već je za potpunu percepciju slike potreban i duhovni, misaoni ili razumski element koji će vizualni podražaj pravilno percipirati i protumačiti.

Percepcija i misaono tumačenje vizualno opaženoga

Neki su pojmovi uobičajeni i česti u svakodnevnoj verbalnoj komunikaciji. Pored toga česte su i stvarnosti koje označuju. Učestalost nekoga pojma također mnogo puta dovede do toga da ga se uzima zdravo za gotovo, da ga se uopće ne promatra na pravi način. Najčešći način uporabe nekoga pojma prvi je koji se percipira u komunikaciji, a učestalošću se također svede i na gotovo jedini način. Tako se izvornomu pojmu reducira značenje. Možda nije naodmet reći da se i osiromašuje značenje. I samoga pojma, a posljedično i svijeta u kojemu pojam egzistira. Slika je jedan od takvih pojmova. Svakodnevna učestalost pojma, potaknuta vjerojatno još više modernim tehnologijama koje dnevno distribuiraju gomile slika – uglavnom fotografija i grafika, čini taj pojam ili odaje dojam samorazumljivosti i običnosti. Osim uobičajenoga i možda najčešćega shvaćanja slike, odnosno pojma slika (!) kao likovnoga umjetničkog djela, tu su još i rečene fotografije. Pojam slika je, naravno, mnogo širi. Upućuje u predstavljanje ili proširenje osjetilne stvarnosti posredstvom osjetila vida. Samo osjetilo vida nije dovoljno, već je za potpunu percepciju slike potreban i duhovni, misaoni ili razumski element koji će vizualni podražaj pravilno percipirati i protumačiti. U tom spoju osjetilnoga i misaonoga možemo reći da je slika na neki način upotpunjena. Jer u konačnici slika predstavlja stvarnost koja možda i nije prisutna pred očima onoga tko promatra. Stvarnost, koja iako na prvu, nije, da se tako izrazimo, dostupna, slikom jest posredovana. Udaljena stvarnost slikom postaje barem djelomično dostupna. Primjer, koji i nije najsretniji, ali radi učestalosti u suvremenom okružju ga spominjem, jesu fotografije i razne grafike koje se dnevno dijele preko društvenih mreža.

Značenje slike

Vizualno percipiranom, kako rekosmo, ljudska misao daje značenje. Značenje ovisi o više faktora, ili elemenata, ali prvotni je primatelj, osoba koja percipira stvarnost, odnosno u našem slučaju sliku/e. Primatelj oblikuje značenje primljenoga na temelju svoga znanja, obrazovanja, kulture... Na to među ostalim utječu i elementi slike, koje poznamo kao boje, linije, plohe, oblici... Ovo su osnovni elementi svakoga materijalnog likovnog prikaza koje kao takve prepoznaje likovna umjetnost. Važan element u razumijevanju slike jest i kontekst same slike, ili konteksti: povijesni

(vrijeme nastanka), sociološki (gdje i zašto je nastala...), religijski, pa čak i individualni, odnosno emotivni. Oni se međusobno isprepliću, nerijetko i nadopunjuju. Svrha našega razmišljanja je ponajviše religijska, odnosno u kršćanskom kontekstu liturgijska. Povijesno-religijska slika je od prapovijesnih vremena dio religijskoga izričaja, a i kulta. Štovanje uzvišenih i osjetilima nedohvatljivih stvarnosti prisutno je u primitivnim religijama upravo preko slika (npr. čuvene prapovijesne slike u spilji Lascaux u Francuskoj). Nastavlja se dalje i u razvijenim društvima. Prvotna funkcija slike je u rečenom kontekstu predočiti stvarnost koja čovjeku održava život, uspostaviti neku vezu s tom stvarnošću i iskazati joj neku zahvalu radi održavanja života. Od te, možda je možemo nazvati jednom od temeljnih funkcija slike, predočavanje i uprisutnjavanje određene stvarnosti kroz povijest, na različitim mjestima i kulturama poprimiti će različite oblike, koje povijest umjetnosti naziva umjetnički pravci. Religijski kontekst jedan je od prisutnijih u gotovo svim umjetničkim pravcima i epohama. Prikazi božanstava, prvotno u skulpturalnoj formi, dakle kipovi, uobičajeni su u većini religija: od spomenutih primitivnih, preko, nama i danas zanimljivih, »razvijenijih«: starih – babilonske, starogrčke i starorimske, a onda i danas vrlo žive religije hinduizma.

Svetopisamska pozadina

Religija Hebreja, Židova se u kontekstu staroga vijeka i odnosa prema prikazu božanstava u likovnom obliku radikalno razlikuje od svih ostalih. U Starom zavjetu vjerojatno je najpoznatiji odnos

Spilja Lascaux

prema slikama moguće sažeti u zapovijed iz Dekaloga koja govori o zabrani štovanja napravljenih likova: »Ne pravi sebi lika ni oblička bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom« (*Izl 20,4*; usp. *Pnz 5, 8*). Ovo je osnovna nit vodilja starozavjetne religije kada je riječ o vizualnom predočavanju Boga. Napomenimo i da starozavjetni pisci za pojam, koji mi obično prevodimo sa slika, koriste više različitih pojmova. Prema nekim povjesničarima religije korištenje više pojmova za jednu vrstu stvarnosti bio bi pokazatelj očitoga povijesnog fenomena: Hebreji / Židovi su u dodiru s drugim kulturama koje očitito imaju vizualni, slikovni prikaz božanstava, toliko da te prikaze mogu identificirati sa samim božanstvima koje predstavljaju. Nasuprot svima njima stoji jasna i nedvosmislena zabrana ikakva likovnoga prikaza Boga koji se objavio Hebrejima, odnosno Abrahamu, Izraelu i Mojsiju i kojega Hebreji / Židovi štiju. Ne ulazeći ovdje u otajstvenost objave, povijest religija, na povijesno-fenomenološkom planu ovo tumači kao jasne pokazatelje profiliranja strogoga monoteizma u Židova. Pa i zapovijed Dekaloga o ne-uzimanju uzalud Gospodnjega imena (*Izl 20,7*) može se gledati kao nekakvo, ako ga tako smijemo nazvati »proširenje« zapovijedi o zabrani likovnoga prikaza Boga. Božja transcendencija je šira i veća od bilo kakva ljudskoga poimanja, tj. Boga se ne može pojmiti. Božanstva su se k tomu prikazivala

Raffaello Santi da Urbino,
Ezekielova vizija, 1518.

antropomorfno, a Bog nije čovjek, pa je i to kod vjernih Židova zasigurno doprinijelo izričitosti zabrane. K tomu tu je i jasno profilirana želja za izbjegavanjem magijskih praksi u kojima su pogani zazivali imena svojih bogova pred njihovim likovnim prikazima.

Držim da je dobro u ovome kontekstu spomenuti i opise otajstvenih vizija, Izaijine (usp. *Iz 6* i *Iz 40*) te Ezekielove (usp. *Ez 1*). Iako se može činiti da je i opis ovih vizija u suprotnosti s Gospodnjom zapovijedi, ipak je to i dalje samo literarni opis. Njime se opisuje slava Gospodnova, čak i bića (anđeli) koja mu služe. Dakle izravan opis samoga Boga, kao osobe tu staje. Nema tendenciju fizičke aktualizacije u nekom likovnom prikazu. To su epifanijski elementi, vizije objave samoga Boga. Možemo konačno reći da se Bog, Jahve / Gospodin, sam izravno objavljuje svojem narodu, bez materijalnoga posredništva koje bi bilo oblikovano ljudskom rukom.

Novi se zavjet, naravno, nalazi na liniji starozavjetne tradicije, što je među ostalim vrlo eksplicitno izraženo u Prvoj poslanici Korinćanima (*1Kor 8,4*) i Prvoj Solunjanima (*1Sol 1,9*).

Upozoravajući zajednice kojima piše da se klone idolopoklonstva, Pavao koristi snažan pojam, koji je i danas takav, a to je idol, grčki – eidolon (εἰδωλον), idol. Korijenski dolazi od eidos (εἶδος), što možemo prevesti kao pogled, prizor, ali i oblik, forma, slika. Dakle idol je prikazani Bog, u likovnom obliku, nacrtan, naslikan ili skulpturalno prikazan, slika. Bog, odnosno božanstvo koje se može vizualno percipirati. S druge strane ispunjenje i vrhunac objave, kako ju Novi zavjet prepoznaje, jest u Isusu Kristu koji je *slika Boga nevidljivoga* (usp. *Kol 1,15* i *1Tim 2,5*). Pojam koji Pavao na ovim mjestima koristi u hrvatskom je izričito preveden kao slika. Grčki je pojam također dobro poznat – čak i češće korišten danas negoli pojam idol – a to je ikona, grčki eikon (εἰκών). Prevodimo ga obično kao slika, ali etimologija nam otkriva i još jedno značenje: zamišljena slika. Na tom tragu ga koristi ponekad još i Septuaginta, ali u kontekstu u kojem se bitak božanstva koje pojam prikazuje izričito razlikuje od same slike, ikone. Stoga će i najranija kršćanska uporaba ovoga pojma, tj. ova u Pismu, ići tim tragom, gdje je Isus Krist slika Boga nevidljivoga, kako imamo u himnu iz poslanice Kološanima, *Kol 1,15*. Slika Boga nevidljivoga, Krist, utjelovljena Riječ, baš stoga što je »materijalizirana«, postao čovjekom, može ga se i (!!!) očima percipirati, daje nekakvu teološku osnovu za likovne prikaze koji će uslijediti u stoljećima nakon toga.

Liturgijski kontekst

Nešto je izazovnije potpuno shvatiti odnos prvih kršćana prema slikama, s obzirom na to da su često u izvorima od apostolskih otaca pa do 4. stoljeća naglašeniji neki drugi problemi u kršćanskoj zajednici. Ipak na temelju izvora koji su do nas došli – i ne samo pisanih, već upravo likovnih prikaza, ponajviše onih u rimskim katakombama, uočiti je da kršćani zasigurno od trećeg stoljeća u bogoslužju koriste likovne prikaze, slike. Značenje tih slika lijepo je opisao Benedikt XVI. One, dakle slike, prikazuju neke otajstvene stvarnosti, koje imaju *sakramentalni značaj*, i prikazuju ih *na alegorijski način*. Niti jedna od slika iz toga doba koja je sačuvana i kao takva došla do nas nema namjeru prikazati Kristov portret, ili stvarni fizički izgled. Likovni prikazi toga vremena često se ograničavaju ili usmjeravaju (!) prikazati Krista u formi antičkoga »filozofa« koji poučava narod, ili s druge strane u formi pastira, Dobroga pastira. Svrha tih prikaza je dakle katehetska. Na tom tragu spomenimo i da ćemo, nešto kasnije u kasnoj antici, naići i na mozaike u kojima je Krist prikazan likovnim elementima koji su doslovce uzeti iz antičke poganske umjetnosti, od lika boga Heliosa, grčkoga božanstva Sunca. Razlog je i tu jasan, jer Krist je *Mlado Sunce s visine*, a takav prikaz samo svjedoči alegorijski i katehetski karakter ne samo slike, već cjelokupne liturgije, liturgijskoga slavlja. Budući se alegorija pokazala

[...] na temelju izvora koji su do nas došli – i ne samo pisanih, već upravo likovnih prikaza, ponajviše onih u rimskim katakombama, uočiti je da kršćani zasigurno od trećeg stoljeća u bogoslužju koriste likovne prikaze, slike.

*Ikonostas u župnoj crkvi
sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu*

prilično zahvalnom, a i korisnom, likovni prikazi kršćanskih otajstava sve više ulaze u kršćansku umjetnost. Dovoljno je pogledati ono što je sačuvano od antičkih, odnosno kasno antičkih, pa i ranosrednjovjekovnih izvora, pogotovo crkvenih građevina. Bilo na istoku ili zapadu, u to doba nastaju i do danas u nekima su očuvani mnogi izvanredni mozaici. Povijest umjetnosti, pogotovo kršćanske može o razvoju oblika i likovnih prikaza Gospodina, Majke Božje i svih ostalih likova u kompozicijama reći mnogo više. U teološkom diskursu mogli bismo najjednostavnije zaključiti da od izvorne alegorije, čiji smisao ostaje, tijekom vremena, a i očito zahtjeva samoga bogoslužja, sve više se ujednačavaju likovni prikazi Krista, Blažene Djevice Marije, apostola i ostalih svetaca. Na taj način slikovni prikazi, slike, postaju dijelom liturgijske umjetnosti. Forme kojima se rečeni likovi prikazuju, na izvjestan način postaju stereotipni prikazi, koji se koriste čak i izvan liturgijske umjetnosti, praktično sve do danas. Kroz povijest će se razvijati različiti umjetnički izričaji i prikazi, pogotovo na zapadu, jer osim samih likovnih prikaza koji se rade u/na dvodimenzionalnom mediju, na zapadu su jako česte i skulpture, kipovi i reljefi. Kršćanski istok zadržava pretežno formu ikone i mozaika.

Stvarnost komunicirana slikom

Suvremena kultura, barem zapadna, čija je misao oblikovana grčkom filozofijom, u poimanju slike razlikuje samu sliku i stvarnost koju ona predstavlja: slika, likovni prikaz upravlja ljudsku misao, duh na zamišljenu stvarnost, ali sama slika to nije. Taj princip postaje prilično nedostatan za shvatiti funkciju slike u

samoj liturgiji. Slika bi na temelju spomenutoga filozofskoga konteksta i shvaćanja morala u liturgiji biti isključivo znak. I alegorijsko shvaćanje koje smo spomenuli ostaje prilično u domeni znakovlja. Ipak slike u liturgiji nisu samo znak: liturgija je u svojoj fenomenološkoj stvarnosti, da parafraziramo Romana Guardinija, igra znakova i simbola. Budući da simbol u sebi na otajstven način ima neki vid stvarnosti koju predstavlja, onda likovni prikazi u liturgiji nisu više samo slike, već ponajviše simboli. Simbol nije iskrivljena stvarnost, kako bi se moglo činiti, već pokušaj potpunijega shvaćanja stvarnosti koju predstavlja. U toj Guardinijevoj igri slika onda postaje simbol, te komunicira i na neki način i posreduje stvarnosti koje predstavlja. Zapravo slika unutar liturgijskoga slavlja nema svrhu samo pobuditi osjećaje, svojim likovnim izričajem, stilom, te eventualnim izborom likovne forme i njenih dijelova (boja, linija, ploha...). Upućuje na stvarnost koju ne možemo osjetilima potpuno percipirati, i dovodi u bliži odnos sa samim otajstvima koja se slave. Istočni kršćani stoga za ikonostas vele da je to prozor u nebo. Pa istom logikom i slike u crkvama i liturgijskim slavljinama rimskoga obreda i ostalih zapadnih obreda, su prozor u nebo. Tako je slika, ikona, kako god je nazivali, na neki način odjek ili aktualizacija objave kroz liturgijsko slavlje. Možda paralelizam s pisanom Riječju može još malo pomoći u boljem razumijevanju. Kao što se Riječ, čita, dakle i sluša, percipira osjetilom sluha, a glas koji Riječ prenosi u materijalnom smislu pripada navjestitelju, đakonu ili svećeniku, tako nekako bi mogli shvatiti i funkcioniranje slike u liturgijskom slavlju: vizualno se percipira nešto što doslovno materijalno ne pripada utjelovljenome Sinu Božjemu, ali simbolički nas vodi susretu s njim. Naravno ovo bi se ponajprije odnosilo, radi Riječi, na slike kojima je prikazan Gospodin Isus. Pa onda i prikazi Blažene Djevice Marije i svetaca mogu se shvaćati na sličnoj liniji.

Iz povijesnoga razvoja liturgijske teologije i liturgijske umjetnosti, možemo u našem kontekstu zaključiti da od prvotne katehetske i alegorijske svrhe, koju slike zadržavaju i danas, slika produbljuje shvaćanje slavlja, otajstva. Kako je slika u tehničkom pogledu statična, to znači da ostaje u određenom liturgijskom prostoru i nakon slavlja, onda i izvan slavlja ima daljnju ili dublju funkciju, koja nije samo umjetničke prirode, kako se često predstavljaju mnoga umjetnička djela u crkvenim prostorima. Slika ili slike u liturgijskim prostorima nije / nisu element koji bi bio smislen samo tijekom liturgijskih slavlja. U bilo kojem obliku, i nakon slavlja, slika je proaktivni element liturgije, odnosno navještaja Riječi, evanđelja, i stoga je i vrlo dinamična. Svojevrsni je podsjetnik na Božju prisutnost. Stalnost (statičnost) i dinamičnost nisu suprotne jedna drugoj, već proaktivno komplementarne: stalna ili trajna dinamičnost. Slika u liturgiji trajno usmjeruje ljudsku misao i duh prema nebeskim stvarnostima. ■

Slika ili slike u liturgijskim prostorima nije / nisu element koji bi bio smislen samo tijekom liturgijskih slavlja. U bilo kojem obliku, i nakon slavlja, slika je proaktivni element liturgije, odnosno navještaja Riječi, evanđelja, i stoga je i vrlo dinamična.

Ikona kao nevidljivo u vidljivom

ZLATKO VLAHEK

Isus Krist,
(jedna od najstarijih sačuvanih ikona Isusa), VI. st.

Stvarnost umjetničkog stvaralaštva usko je povezana s činom gledanja. Svako umjetničko djelo u sebi sadrži jednostavnu imitaciju stvarnosti te uključuje rekonstrukciju osjećajnog subjekta. Djelo umjetnika je povezano s psihofiziološkim funkcijama vida.

Fiziološki gledajući, oči primaju sliku stvarnosti i bez nje ne bi postojao slikovni (ili kiparski) prikaz koji to isto želi prikazati. No stvari se u sebi mogu sagledati iz različitih aspekata. Slika stvarnosti koju je naslikao umjetnik ne bi postojala bez stvarne predodžbe vidljivog stola (tj. opći čin gledanja), ali naslikana slika ima nešto kvalitativno drugačije od stvarne slike stola.

Govori i rasprave o ikonama impliciraju upravo ovu stvarnost, i tiču se odnosa između svete slike koja proizlazi iz ruku ikonografa i njegovog umjetničkog pogleda na ono što vidi, Isusa Krista povijesno stvarne osobe, osobe koju vide, sada, očima. I ovdje postoji odnos, ali ujedno i razlika između slike prikazane u ikoni i optičke slike svih onih koji su vidjeli Isusa Krista.

Paralelizam između slike koja predstavlja stol i ikone koja predstavlja Isusa Krista zadobiva samo djelomičnu valjanost usporedbe. Slikar želi upri-
sutniti orisima kista ono što što je potpuno vidljivo (stol), dok ikonograf čini vidljivim ono što nikada nije u potpunosti vidljivo, budući da Isus Krist kao čovjek i Bog uključuje ulazak u otajstvo koje je nesavladivo shvatljivo.

Odnos ikone i povijesnog Krista

Postoji odnos između naslikane ikone koja predstavlja Krista, i odnosi se na sliku Krista koju vide oni koji gledaju njegov slikovni prikaz (ikonu – prototipa koji označava povijesnu osobu Krista) i stvarnoga Krista kojeg su gledali sudionici njegova zemaljskoga života. U oba slučaja, jedna točka gledišta je odnos s Kristom, dok je druga upravo ona slika koja je utisnuta u pogled učenika ili ikonu napisanu na drvetu. Pitanje o čemu se uistinu radi, s teološke točke gledišta, jest potreba poznavati kakav odnos postoji između onoga što vide oni koji gledaju ikonu Isusa Krista i onoga što su gledali oni koji su gledali Isusa Krista dok je hodao ulicama Jeruzalema. Budući da se, ne samo oni koji sada gledaju ikonu, nego i u slučaju onih koji su gledali Isusovu fizičku osobu, radi o razini prihvaćanja osobe Isusa Krista. Čini se potrebnim pretpostaviti kako Petar, Ivan, Marija i drugi učenici, promatrajući Krista, nisu gledali samo njegovu božansku narav, kao što ju ne vide ni oni koji štiju ikone danas. Pravi problem sagledavanja i uočavanja, a odnosi se na one koji gledaju ikone danas, kao i one koji su gledali Isusa za života, glasi: kako se približiti toj nevidljivoj dimenziji, a uvijek ostati unutar granica vidljive dimenzije?

Ovim pitanjem bavio se i Nicefor, carigradski patrijarh iz 9. stoljeća, kada su u jeku bile teološke rasprave oko pravilnog štovanja ikona. Nicefor kaže: »Slika ne opisuje osobu jer ne predstavlja ništa drugo doli vidljivu sličnost (...). Ikona ne opisuje osobu, već označava svoj vidljivi aspekt uz pretpostavku, međutim, da je vidljivo simbol nevidljivog i stoga ima paradoksalan odnos s njim koji ih veže zadržavajući njihovu različitost«. Postoji paralelni odnos između Isusa i ikone: kao što u Isusu ljudska narav ne ograničava božansku narav, nego joj se približava zadržavajući razliku od nje, tako je u ikoni vidljiva autentična Kristova ljudska narav, koja upućuje na njegovu božansku. Na taj način ikona Krista upućuje na Krista bez čežnje da ograniči njegovo božanstvo.

Niceforovo tumačenje izbjegava idolopoklonstvo, jer ne stvara pomutnju istovjetnosti Stvoritelja sa stvorenom stvarnošću, a istovremeno sprječava degradaciju ikone, jer, iako ne sadrži božanstvo, smatra da posjeduje sposobnost kako bi ljudi iskusili prisutnost Boga: u temeljima stoji kristologija koja naglašava razliku između ljudske i božanske Kristove naravi, ali koja ne stavlja u razmatranje hipostatsko jedinstvo (Isus Krist je Bog i čovjek) tih naravi i stoga strogo jedinstvo između vidljivog i nevidljivog.

O toj temi govori i Teodor Studita, prema kojoj »ikona Krista ne predstavlja njegovu generičku ljudsku narav, nego njegovu posebnu hipostazu, *en atomo*, u pojedincu, jedinstveno i nepovljivo lice čovjeka iz Nazareta«. Ova preciznost objašnjenja je bila presudna, jer implicira da ikona, koja predstavlja konkretnu osobu, a to je Isus Krist, prikazuje hipostatsko sjedinjenje ljudskog i božanskog. Ovakvo objašnjenje nije bogohulno ili heretično, nego

Svako umjetničko djelo u sebi sadrži jednostavnu imitaciju stvarnosti te uključuje rekonstrukciju osjećajnog subjekta. Djelo umjetnika je povezano s psihofiziološkim funkcijama vida.

Sam Bog se, postavši čovjekom, »opisao« u tijelu, pa ikona, koja prikazuje Isusa Krista, ima namjeru upravo opisati Boga, odnosno djelovati u kontinuitetu s kenotičkim putem koji je Bog odabrao. Ne radi se o umanjenju Boga na nešto vidljivo, nego djelovanju sukladno ekonomiji spasenja, čiji je vrhunac Isus Krist, to jest Bog koji se predaje tijelu, nevidljivi koji se predaje vidljivome.

je duboko u skladu s ekonomijom spasenja. Sam Bog se, postavši čovjekom, »opisao« u tijelu, pa ikona, koja prikazuje Isusa Krista, ima namjeru upravo opisati Boga, odnosno djelovati u kontinuitetu s kenotičkim putem koji je Bog odabrao. Ne radi se o umanjenju Boga na nešto vidljivo, nego djelovanju sukladno ekonomiji spasenja, čiji je vrhunac Isus Krist, to jest Bog koji se predaje tijelu, nevidljivi koji se predaje vidljivome. Iz toga proizlazi potreba za oblikovanjem ikone koja evocira posebnost Isusa Krista, budući da se samo u njemu ljudsko i božansko sjedinjuje u onom obliku prema kojem se božansko dopušta prikazati ljudskim.

O tom argumentu bi se trebalo raspravljati unutar okvira odnosa između vidljivog i nevidljivog. Ne radi se, očito, o ograničenju božanske naravi, nego o povijesno-spasenjskom odabiru Božjem; odabir koji se savršeno ostvaruje samo u osobi Isusa Krista, ali koji »ovlašćuje« Kristovu ikonu koja nastavlja taj odabir.

Ikona i obrednost

Potrebno je stoga pojasniti logično shvaćanje »u sebi«, a ne samo »različito od sebe«: ikona nije slika koja se jednostavno odnosi na »različito od sebe«, već slika koja, polazeći od temeljne paradigme hipostatskog jedinstva sadrži »u sebi« dinamiku između vidljivog i nevidljivog, između izrecivog i neizrecivog, između objavljenog i apofatičkog. Tu je, svakako i shvaćanje ikone kao »različito od sebe«, budući da se ikona ne poistovjećuje s prototipom. U perspektivi ikonoklasta, slika nosi »u sebi« dinamike vidljivo-nevidljivo, osjetljivo-neosjetljivo, pozitivno-negativno, što je čini vjerodostojnom u odnosu s ne-slikom (»različitim od sebe« slike) što je tipično za sve što je sveto: upućivanje na ono što je onkraj slike, međutim, postiže se upravo zahvaljujući slici, odnosno prepoznavanjem u samoj slici prisutnosti onoga što je onkraj. Slika je »pogled« koji kroz vidljivo omogućuje pristup nevidljivom.

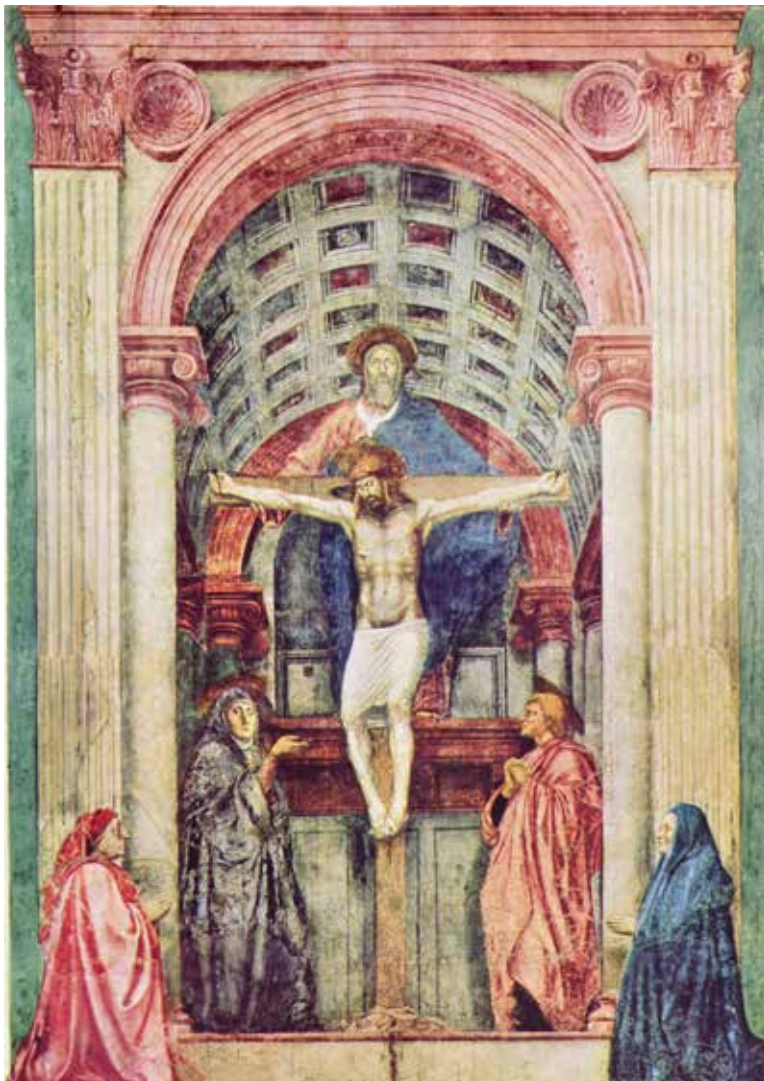
Govor o drevnim ikonama zahtijeva neka temeljna pojašnjenja: nepoklapanje između slike i onoga na što se odnosi, to jest s dimenzijom vidljivog. Iz prethodno navedenog o govoru odnosa između ikone i Kristove hipostaze, suočavamo se s temom autentične slike, odnosno prikazom lica Isusa Krista. Ikona je takva jer sadrži originalnost, odnosno lice prototipa. Kako bismo imali jamstvo da ćemo se naći pred autentičnim slikama, ikonografi izuzetno paze da se ne povode za vlastitim ukusom te da ostanu vjerni kriterijima tradicije, ponavljajući rad onih koji su im prethodili. Pisanje ikone je ponavljanje, to je obred te upravo zbog toga ima vrijednost koji je privržen za bogoslužje. Upravo zbog toga što se ponavlja, što je temeljna odrednica svakog obreda, kao u obrednosti bogoslužja, čini je autentičnom.

Prema tome ikona je: slika koja se ne poklapa s vidljivim, tj. ona je sama po sebi dinamični odnos između vidljivog i nevidljivog, jer je prikaz Kristove osobe i autentičan prikaz Krista, jer ne stvara nešto novo, već ponavlja izvornik u obrednom kontekstu.

Ikona i perspektiva

Kako bi se bolje razumio odnos između slike kao nesuglasnosti s vidljivim i slike kao obreda, korisno je istaknuti neka promišljanja Pavla Alexandroviča Florenskyog o razlici između ikone i renesansnog slikarstva. U usporedbi s renesansnim slikarstvom, ikonu karakteriziraju »prijestupi perspektivnog jedinstva«. Ti prijestupi, prema Florenskyom, nisu rezultat slikovne naivnosti, nego namjera kako bi se izbjegla naturalistička oponašanja predmeta: drugim riječima, uporaba perspektive ili njezina neuporaba nisu izražaji slikovnog manjeg ili većeg kapaciteta, nego različitog poimanja svijeta.

Renesansni teoretičari oslanjali su se na perspektivu kao najbolji način za predstavljanje stvarnosti onakvom kakva se čini ljudskom pogledu, promičući tako uvjerenje da je stvarnost slike njezino prirodno pojavljivanje oku. Ovaj naturalizam usko je povezan sa subjektivizmom, s obzirom da se primarna pažnja posvećuje gledištu promatrača, bilo slikareva gledišta, bilo gledišta gledatelja. Logika shvaćanja je zapravo u stvaranju slike na temelju jednog referentnog središta koje je upravo gledatelj. Međutim, unutar samih renesansnih djela pojavljuje se ograničenost ovog perspektivnog gledišta. Florensky podsjeća na renesansnog autora poput Michelangela: u njegovom »Posljednjem sudu« ljudski likovi koji su dalje (više gore) veći su od onih

Tommaso di Giovanni Simone Guidi,
Presveto Trojstvo, 1427.

(Primjer uporabe perspektive u slikarstvu)

Michelangelo Buonarroti,
Posljednji sud, 1536. – 1541.

Florensky podsjeća na renesansnog autora poput Michelangela: u njegovom »Posljednjem sudu« ljudski likovi koji su dalje (više gore) veći su od onih bližih, dok bi perspektiva zahtijevala suprotno. Ova »obrnuta perspektiva« izražava duhovni prostor koji nadilazi čisto prirodno promatranje.

bližih, dok bi perspektiva zahtijevala suprotno. Ova »obrnuta perspektiva« izražava duhovni prostor koji nadilazi čisto prirodno promatranje.

Ikona karakterizira fenomen policentričnosti, ne postoji samo jedna točka promatranja. Na ikoni prikaz potiče gledateljevo oko da gleda iz raznih smjerova, mijenjajući mjesta. Mnoštvo točaka gledišta pruža neobičan doživljaj u usporedbi s jednostavnom perspektivom, tj. prikazom koji daje samo jedno gledište: višestrukost točaka gledišta, naime, podrazumijeva kretanje promatrača i kretanje promatranih stvari. Drugim riječima, svijet je veći od onoga što se vidi iz jedne točke gledišta. Ikone, sa svojom perspektivnim prijestupom i kršenjem prirodnih zakona, prikazuju širu stvarnost, sastavljenu od više točaka gledišta, među kojima je i ona gledateljevog oka koji promatra u specifičnoj perspektivi i samo je jedna od mnogih: ikona koja otkriva oku puno više nego što se vidi iz svoje perspektive, tj. otkriva više nego što gledatelj može uočiti.

Prema Florenskyom, u temelju tvrdnje o jednocentričnoj perspektivi je ona odvojenost između spoznajućeg subjekta i poznate stvarnosti koja prvog čini u njegovom oku van stvarnosti, za kojeg je stvarnost samo ono što mu se priviđa, a ne ono čemu on pripada. Ikona je, međutim, slika stvarnosti kojoj promatrač pripada i čiji »vid« ne može iscrpiti vlastitim pogledom: u njoj postoji nešto nevidljivo jer postoji nešto što izmiče perspektivi slikara i gledatelja. To je karakteristika svetih slika.

Povezano s ovom temom, neki su govorili o »imaginalnom«. Imaginalno bi bila specifično religiozna imaginacija koja izbjegava ne samo teoriju ikonoklazma, koji u ime nevidljivog Boga niječe uporabu svetih slika, nego i zastranjenja u ikonofilsko idolopoklonstvo, što stvara opasnost miješanja božanskog s vidljivošću slike. Ikona se može definirati kao paradigma slike shvaćene kao posredovanje između vidljivog i nevidljivog, odnosno kao mjesto dubokog iskustva koje podrazumijeva razmjenu, a ne isključivanje između osjetilnosti tipične za gledanje, i onoga što nadilazi osjetilnost, jer podrazumijeva transcendentnu stvarnost duhovne naravi.

Vidljivo u nevidljivom

Ono što proizlazi iz upravo izvedenih razmatranja jest da je ikona obredna slika. Prvi motiv odnosi se na sam sadržaj ikone. Ikona je slika povezana uz bogoslužje naroda koji ju štuje u uvjerenju da gleda izvornik, prototip. Drugi motiv jest zahvaljujući kristološkom odnosu u kojem se stvara krug između bogoslužnog stava kojeg gaji liturgija (od obreda prema slici) i bogoslužnog stava kojeg potiče ikona (od slike prema obredu).

Iz upravo rečenog postoji i razlog koji nam dopušta shvaćanje ikone kao obredne slike, odnosno razlog koji se tiče estetske forme ikone, kako navodi Florenskij, a koji vodi do razrade u usporedbi dinamike dio-cjelina i dinamike vidljivo-nevidljivo. Nedostatak perspektive, naime, skreće pozornost sa stajališta gledatelja, koji predstavlja »dio« (svetog) svijeta, na svijest da je svijet »cjelina« koja se ne može podvrgnuti gledištu i stoga samo vidljivom (uvijek se gleda s nekog gledišta).

Formula prema kojoj je vidljivo prema nevidljivom, kao dio prema cjelini, predstavlja odlučujući aspekt za gledanje u svetoj slici, ne samo ili prvenstveno logika referencije jednog dijela (vidljivog) na drugi (nevidljivi), nego također i logika dinamične suprisutnosti. Ikona je izraz te dinamične suprisutnosti: ona pokazuje da je vidljivi dio posve nevidljiv, ali upravo zato što ga prikazuje zahvaljujući svojoj estetskoj strukturi, tj. kao policentrična slika, omogućuje nam da prepoznamo nevidljivo (Boga) u vidljivom (slici). Tako se pojašnjava osobina koja ikonu čini privrženu obredu, u kojem se ostvaruje pripadnost cjelini, omogućena vidljivošću dijelova, ali nesvodiva na tu vidljivost. ■

Ikona karakterizira fenomen policentričnosti, ne postoji samo jedna točka promatranja. Na ikoni prikaz potiče gledateljevo oko da gleda iz raznih smjerova, mijenjajući mjesta. Mnoštvo točaka gledišta pruža neobičan doživljaj u usporedbi s jednostavnom perspektivom, tj. prikazom koji daje samo jedno gledište: višestrukost točaka gledišta, naime, podrazumijeva kretanje promatrača i kretanje promatranih stvari.

O slikama

IVICA RAGUŽ

Budući da živimo u kulturi slike, nikada kršćanin nije bio toliko izložen opasnosti slike kao što je to slučaj danas.

1. Rimski pisac Plinije Stariji, u djelu *Historia naturalis*, izvještava nas da je prva slika, a time i slikarstvo, nastalo zbog sljedećega razloga: zbog žudnje jedne zaljubljene žene. Naime, jedna zaljubljena žena, Debutada iz Korinta, znajući da će njezin ljubljeni uskoro otići na put, odlučila je, kad već nema njega, imati barem sliku njegova lica. Dok je on spavao naslonjen na zid, držeći u ruci svijeću koja je bacala sjenu njegova tijela na zid, ocrtala je linije njegova lica po zidu. Potom je njezin otac Butades, na temelju njezina crteža, napravio reljef njegova lica. Ova neznatna pripovijest ukazuje znakovito na ulogu slike u čovjekovu životu: slika nastaje iz žudnje i budi žudnju. Debutada je slikom lica svojega ljubljenog htjela neprestano u sebi držati budnom ljubavnu žudnju. Kao da je htjela slikom ljubljenoga očuvati svoju ljubavnu žudnju od drugih slika, koje bi ugušile njezinu žudnju. Ovako, kud god je kročila, kamo god se okrenula i kamo god je išla, uvijek joj je pogled bio obuzet slikom ljubljenoga. I ako je možda prijetila i opasnost da Debutadina žudnja oslabi, zahvaljujući slici ponovno se rasplamsavala i postajala je još i većom. Moglo bi se reći da se naša zaljubljena Debutada slikom lica ljubljenoga borila protiv drugih slika: slikom svoje žudnje protiv slika drugih žudnji.

Protiv slikâ

2. Da, slike dolaze iz žudnje i bude žudnju. U toj se žudnji krije ljepota slika, ali i njihova velika opasnost. Budući da živimo u kulturi slike, nikada kršćanin nije bio toliko izložen opasnosti slike kao što je to slučaj danas. Za razumijevanje opasnosti slika i njihovih žudnji može nam poslužiti sv. Pavao. U Drugoj poslanici Korinćanima Pavao ukazuje kršćanima na novost kršćanke vjere u Isusa Krista. Već je Zakon u Starom zavjetu za Pavla bio slavan jer je Mojsije, poslužitelj Zakona, imao svjetlost na licu dok je dolazio među Izraelce. Morao ga je pokrivati prijevjesom. Pavao zaključuje da ga Izraelci nisu mogli gledati jer im »otvrdnu pamet« (2Kor 3,14). Pismo nas poučava zašto je ne samo jednom nego i više puta »otvrdnula

pamet« izraelskoga naroda: zbog slika ovoga svijeta! Već u samom trenutku predaje Zakona na brdu Sinaju, narod se okreće slici, kipu zlatnoga teleta. Kasnije štuje slike Ašere, Aštarte, Baala i drugih bogova. Dakle, slike su tuđih bogova gušile u njima žudnju za Bogom. Pamet, misao postajala je sve »tvrdom« za prihvaćanje, razumijevanje i vršenje Božjih zapovijedi. Isto to se i danas ponavlja u našoj kulturi slika. Svugdje su oko nas slike, a time su svugdje oko nas žudnje u slikama. I što se više prepuštamo gledanju slika, po tim slikama u nama se bude žudnje utisnute u tim slikama. Te žudnje silovito razvodnjavaju i rastaču našu žudnju za Bogom. Zbog tih slika naš duh postaje sve tvrdi te u konačnici, zahvaljujući tim slikama, postajemo neki drugi ljudi, drugi ljudi koji prestaju vjerovati u Isusa Krista.

3. Dakle, slike su jako, jako opasne jer su jako, jako opasne žudnje koje one u nama bude. Štoviše, one u nama bude pohotu. Još više, one čak oblikuju ne samo naš duh, nego i naše lice, cijelo tijelo. U Pismu čitamo da, budući da su se jarci parili uz pruće, mladice stabala, koze su kozile prugaste kozliće, jer su gledali pruće, pruge mladica (*Post 30,37-43*). Posve razumljivo: i čovjek je »prugast«, ovisno o »prugama« koje gleda, čovjek je onakav kakva je slika koju gleda. Tako nas iskustvo poučava da se naša tijela oblikuju prema gledanju, prema druženju s određenim ljudima, njihovim slikama. Dobivamo sličnu sliku, izričaj lica, usta se slično otvaraju i zatvaraju, glas, pokreti ruku, hod – postaju potpuno identični. A da ne spominjem koliko tek današnji muškarci i žene oblikuju svoje lice, oči, usne, hod, cijelo tijelom prema slikama svojih idola, glumica, glumaca, športaša i drugih ljudi ovoga svijeta. Čak i životinje poprimaju sličnu sliku, izričaj svojih vlasnika. Sada postaje jasnije koliko su slike opasne, jer sa slikama u nas ulaze žudnje, a sa žudnjama misao. Žudnja jedne slike potiskuje žudnju druge slike, žudnja jedne slike jača jednu misao, pamet, ali zato otvrdnjuje misao, pamet za žudnju druge slike.

4. Slike ovoga svijeta bude žudnju za ovim svijetom. Stvaraju, osobito danas, pohotu za ovim svijetom, za njegovim sjajem, a to

Jacopo Tintoretto,
Klanjanje zlatnom teletu,
1562. – 1564.

je sjaj moći, časti, bogatstva, vlasti, uspjeha. Nama je teže nego kršćanima prvih stoljeća koji su oko sebe imali, i to ne svugdje, slike, kipove bogova i rimskih careva. Danas ustajemo i liježemo sa slikama ovoga svijeta, u krevetu i u toaletu prate nas te slike, one se kriju i u našim džepovima, torbicama. Ne možemo bez slika ni u molitvi, ni u crkvi pa nerijetko dospiju slike ovoga svijeta i na ambon, i na oltar. Svugdje slike ovoga svijeta na aparatima ovoga svijeta. I kamo god se okreneš, čim pogledaš lica mnogih kršćana, odmah primijetiš kako su »prugasta«, »tvrde pameti«, teške misli, nose pruge slika ovoga svijeta. Žude istom žudnjom kao i njihove slike koje stalno gledaju, misle tvrdo kao i te slike koje gledaju. I onda se mi čudimo zašto je današnji kršćanin »tvrde pameti«, zašto gotovo i nema duboke teologije, duhovnosti, misli, riječi i djela. Kako će i biti kada su duše kršćanske »prugaste«, kada na zidu svojih duša imaju neke druge crteže koji bude u njima neke druge žudnje. Zato se ovim razmatranjem, poput proroka Ezekiela, želi probiti zid čitatelja, da uđemo u sebe i otkrijemo koliko smo prugasti zbog slika ovoga svijeta, da se u njima probudimo prijezir prema istim slikama i njihovim žudnjama: »Pogledah, i gle: u zidu pukotina. I reče mi: 'Sine čovječji, probij taj zid!' Probih zid, a ono – ulaz! I reče mi: 'Uđi i pogledaj strahovite gadosti što se ovdje čine!' Uđoh i pogledah. I gle, svakojake slike gmazova i gnusnih životinja – sve kumiri doma Izraelova, našarani na zidu, svuda uokolo. A pred tim kumirima sedamdesetorica ljudi od

Jan Sanders van Hemessen,
Napastovanje u raju zemaljskom,
XVI. st.

»Bit ćete kao bogovi«. (Post 3,5)

starješina doma Izraelova, i među njima i Šafanov sin Jaazanija. I svakomu od njih u ruci kadionica iz koje se podiže oblak kâda miomirisnoga.« (Ez 8,7-11)

5. Osobito slike i njihove žudnje djeluju na nas kada ništa ne radimo, kada imamo slobodno vrijeme. Budući da čovjek nikada nije imao toliko slobodnoga vremena kao danas, jer se prije ipak slobodno vrijeme koristilo za kršćanski život (molitva, liturgija, hodočašća), Sotona danas s lakoćom crta svoje slike, a s njima i svoje žudnje, po zidovima ljudskih duša. Čim imaš malo vremena, odmah hvataš mobitel, računalo, čak i ne čitaš više što se događa, nego odmah gledaš slike, koje te od jedne slike dovode do beskonačno mnogo drugih slika. I Sotona, Knez ovoga svijeta, nudi čovjeku uvijek takve slike, a s njima i takve žudnje, zbog kojih će žudjeti i zbog kojih će misliti samo na pohlepu za ovozemaljskim, za životom bez Boga, da bude bog bez Boga: »Bit ćete kao bogovi.« (Post 3,5) Slike tako u nama bude ljubavnu žudnju za ovozemaljskim. Ali ne samo to! Zbog slika i njihovih žudnji u nama se javlja bijes i srdžba. Zašto? Kad samo vidim ta nasmiješena lica, osobito meni poznatih ljudi, u medijima, uh, hvata me bijes, ljutnja i zavist, i mislim si: »Kako je on samo moćan. A gdje sam ja? Čime je on to zaslužio te se kočoperi po medijima? Jadan li sam ja.« I tako, gledajući slike i njihove žudnje, u čovjeku se bude ili ljubav ili mržnja, ljubavna pohota za ovozemaljskim ili mržnja prema ljudima ovoga svijeta. Zbog istih slika i njihovih žudnji čovjek ni ne ljubi ni ne mrzi ono što bi trebao i ljubiti i mrziti: ljubiti Boga i bližnjega i mrziti svoj, tuđi grijeh i Sotonu.

6. K tomu, Sotona nas nikada ne želi zavesti samom mišlju, idejom, nego uvijek, uza sve to, tako reći miješa i slike. Jer, slike bude žudnju. U nama se budi užitak zbog slike određene misli. Dakako, same su riječi već slike, svaka riječ slika je koja budi u nama slike u našoj mašti. Potom se te slike uobličavaju u izvanjskim slikama. Tako djeluje Sotona i njegovi poslužitelji u ovom svijetu: pišu se knjige, njihove riječi bude slike u našoj mašti, a potom se proizvode izvanjske slike da se u nama pobudi žudnja za tim stvarnostima. Za razliku od ostalih osjetila, osjetila vida i sluha cjelovito i brzo primaju stvari i, ako to ne žele, ništa ne ostavljaju iza sebe (ne ostavljaju iza sebe nikakav »otpad«). Time postaje još jasnije koliko su slike za čovjeka opasne: s njima žudnje cjelovito i brzo ulaze u čovjeka, ne ostaje »otpad«. I što se više gleda, tim se jače i brže žudi, a tim više postaje teško kasnije iskorijeniti iz sebe iste slike i iste žudnje. I David je neoprezno pogledao Bat-Šebu i više se nije mogao osloboditi iste slike i pohote koja je u njemu nastala. Zagrlio je u sebi sliku s njezinom pohotom. I ta ga je slika potom navela na brzo djelovanje, na preljub i ubojstvo. Tako to uvijek biva: zavolimo slike, i što ih više gledamo, učimo se u skladu s njima djelovati.

Budući da čovjek nikada nije imao toliko slobodnoga vremena kao danas, jer se prije ipak slobodno vrijeme koristilo za kršćanski život (molitva, liturgija, hodočašća), Sotona danas s lakoćom crta svoje slike, a s njima i svoje žudnje, po zidovima ljudskih duša.

Bartolomé Esteban Murillo,
Job, 1655. – 1660.

Pismo budi u kršćaninu veliku žudnju da što više briše sa sebe »sliku zemaljskoga«, slike ovoga svijeta i njihove žudnje, i da slika sebe prema Slici, odnosno da sam Slikar, Isus Krist, slika po njemu »sliku nebeskoga« (1Kor 15,47-49).

Božja slika

7. Opasne su slike ovoga svijeta. Ali što činiti? Slušati ono čemu nas Pismo poučava. Ono pred nas stavlja kao uzor Joba, čije se »srce nije povelo za okom« (Job 31,7). I Jobovo se oko povodilo, kao i naše oko, za slikama ovoga svijeta. No, Job, koji u sebi njeuguje žudnju za Bogom, nije dopustio da se srce povede za okom. Tako i ti. Ako te oko zavede, srcem se odmah udalji od svojega oka, neka žudnja tvojega srca oslijepi tvoje oko. I tada se događa sljedeće: kršćanin gleda, ali kao da ne gleda. Gleda, ali kao da ne gleda, jer sve slike ovoga svijeta gleda bez žudnje! U njegovoj je nutрини jedna druga žudnja, jer u njemu postoji jedna druga slika za kojom žudi, a to je slika Isusa Krista. Kršćanin nalikuje zaljubljenom Debutadi, i on je ocrtao, odnosno bolje, u njegovoj duši ocrtana je slika koju je sama Slika nevidljivoga Boga, Isus Krist, nacrtala u njemu samom. Zato se kršćanin trudi, koliko je to moguće, da što manje gleda slike ovoga svijeta, da ima što više spušten pogled spram slika ovoga svijeta: da ne bi slike ovoga svijeta sa svojim žudnjama ugušile ljubavnu žudnju za Isusom Kristom, a to je žudnja za njim i njegovim svijetom ljubavi, istine, dobrote, praštanja, blagosti. Dok slike ovoga svijeta bude u nama pogrešnu ljubav i mržnju, gledanje Slike, Isusa Krista, budi u nama istinsku ljubav, blagost, guši u nama bijes, zavist, ljubomoru i uči nas mrziti ono što treba mrziti, a to je grijeh.

8. Dakle, kloni se koliko god možeš svih slika ovoga svijeta, osobito onih koji bude u tebi pohlepu za ovozemaljskim te sklonost porocima. Ako pak ne možeš, neka ti barem srce ne slijedi tvoje oko. Gledaj bez žudnje, ravnodušno, jer će tako tvoje srce oslijepiti tvoje oko i odvratiti ga od gledanja. No, borba protiv slika ovoga svijeta i njihovih žudnji događa se ponajprije iz ljubavi prema slikama.

Dvije su to slike koje nam Bog daje u svojoj ljubavi: priroda kao Božja slika i Sveto pismo. Koliko god bile lijepe i krjeposne slike koje čovjek proizvodi, ipak ih uvijek proizvodi čovjek grješnik. Priroda i njegova *stvorenja* predstavljaju pak čistu sliku samoga Boga. Stoga treba nastojati što više gledati stvorenja kao Božje slike. Biti što više u prirodi, raditi u prirodi, biti sa stvorenjima kao Božjim slikama. I tko se bude navikao na te slike i hvalio Gospoda u tim slikama, ne će nikada gledati sa željom i divljenjem slike ovoga svijeta! Druga slika jest Sveto pismo. Stari zavjet već daruje vjerniku najrazličitije slike, spektakle koje može svakodnevno gledati, spektakle koji su spektakli nade i spasenja. U konačnici, u Novom zavjetu može gledati Sliku samoga Boga, Kristove spektakle poniznosti, ljubavi, praštanja, pobjede nad Sotonom.

9. Pismo budi u kršćaninu veliku žudnju da što više briše sa sebe »sliku zemaljskoga«, slike ovoga svijeta i njihove žudnje, i da slika sebe prema Slici, odnosno da sam Slikar, Isus Krist, slika po njemu »sliku nebeskoga« (1Kor 15,47-49). Zato je potrebna golema askeza očiju koja treba prebrisati sve slike ovoga svijeta, pretvoriti dušu u čisto zrcalo koje će moći odražavati jednu jedinu Sliku, a to je Isus Krist: »A svi mi, koji otkrivenim licem zrcalimo slavu Gospodnju, po Duhu se Gospodnjem preobražavamo u istu sliku – iz slave u slavu.« (2Kor 3,18) No, žudnje za tom Slikom ne će biti u nama ako ne ljubimo Isusa Krista. A opet, ne će biti ni ljubavne žudnje u nama ako ne volimo one slike koje nam je sam Krist ostavio, ne samo u prirodi i Pismu, nego i u pobožnim slikama, ikonama u crkvama, svetim sličicama. Smijemo s požudom gledati slike Krista, Bogorodice, svetaca u crkvama i na svetim sličicama, jer one bude u nama ljubavnu žudnju za nebeskim svijetom, svijetom ljubavi, blagosti, praštanja, istine i pravednosti. I pisac, dok piše ovaj tekst, okružen je na svojem radnom stolu slikama Krista, Bogorodice i nekoliko njemu dragih svetaca. Jer, što ih više gleda, kao kršćanska Debutada, može gorljivije žudjeti za živom Slikom, samim Spasiteljem, kojega već sada gleda u sebi, jer ga ta ista žudnja »preobražava u istu sliku«. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

TRAVANJ

14 N TREĆA VAZMENA NEDJELJA

- 15 P Svagdan: Dj 6,8-15; Ps 119,23-24.26-27.29-30; Iv 6,22-29
 16 U Svagdan: Dj 7,51 – 8,1a; Ps 31,3c-4.6.7b.8a.17.21ab; Iv 6,30-35
 17 S Svagdan: Dj 8,1b-8; Ps 66,1-3a.4-7a; Iv 6,35-40
 18 Č Svagdan: Dj 8,26-40; Ps 66,8-9.16-17.20; Iv 6,44-51
 19 P Svagdan: Dj 9,1-20; Ps 117,1-2; Iv 6,52-59
 20 S Svagdan: Dj 9,31-42; Ps 116,12-17; Iv 6,60-69

21 N ČETVRTA VAZMENA NEDJELJA.

Nedjelja Dobrog pastira

- 22 P Svagdan: Dj 11,1-18; Ps 42,2-3; 43,3-4; Iv 10,1-10
 23 U Svagdan ili: Sv. Juraj, mučenik; Sv. Adalbert, biskup i mučenik: Dj 11,19-26; Ps 87,1-7; Iv 10,22-30
 24 S Svagdan ili: Sv. Fidel Sigmaringenski, prezbiter i mučenik: Dj 12,24-13,5a; Iv 12,44-50
 25 Č SV. MARKO EVANĐELIST, *blagdan*: vl: 1Pt 5,5b-14; Ps 89,2-3.6-7.16-17; Mk 16,15-20
 26 P Svagdan: Dj 13,26-33; Ps 2,6-11; Iv 14,1-6
 27 S Svagdan ili: Bl. Ozana Kotorska, djevica: Dj 13,44-52; Ps 98,1-4; Iv 14,7-14

28 N PETA VAZMENA NEDJELJA

- 29 P SV. KATARINA SIJENSKA, djevica i crkvena naučiteljica, zaštitnica Europe, *blagdan*: vl. 1Iv 1,5 – 2,2; Mt 11,25-30
 30 U Svagdan ili: Sv. Pijo V., papa: Dj 14,19-28; Ps 145,10-13b.21; Iv 14,27-31a

SVIBANJ

- 1 S Svagdan ili: Sv. Josip Radnik: Dj 15,1-6; Ps 122,1-5; Iv 15,1-8
 2 Č Sv. Atanazije, biskup i crkveni naučitelj, *spomendan*; od dana: Dj 15,7-21; Ps 96,1-3.10; Iv 15,9-11
 3 P SV. FILIP I JAKOV, apostoli, *blagdan*: vl.: 1Kor 15,1-8; Ps 19,2-5; Iv 14,6-14
 4 S Svagdan: Dj 16,1-10; Ps 100,1b-3.5; Iv 15,18-21
 5 N ŠESTA VAZMENA NEDJELJA
 6 P Svagdan: Dj 16,11-15; Ps 149,1-6a.9b; Iv 15,26 – 16,4a
 7 U Svagdan: Dj 16,22-34; Ps 138,1-3.7c-8; Iv 16,5-11
 8 S Svagdan: Dj 17,15.22 – 18,1; Ps 148,1-2.11-14; Iv 16,12-15
 9 Č UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO, *svetkovina*
 10 P Svagdan ili: Bl. Ivan Merz: Dj 18,9-18; Ps 47,2-7; Iv 16,20-23a
 11 S Svagdan: Dj 18,23-28; Ps 47,2-3.8-10; Iv 16,23b-28

Treća vazmena nedjelja

14. travnja 2024.

ULAZNA PJESMA

Kliči Bogu sva zemljo,
opjevaj slavu imena njegovga,
podaj mu hvalu dostojnu,
aleluja.

(Ps 66,1-2)

ZBORNA MOLITVA

Bože, nek se tvoj narod
vazda raduje što si mu
obnovio mladost duha.
Vratio si mu dostojanstvo
svojih sinova i kćeri:
utvrdi ga u nadi
da će uskrsnuti.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine, darove
svoje raspjevane Crkve.
Ti si uzrok tolikom veselju:
daj da nam prijeđe
u vječnu radost.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Trebalo je da Krist trpi i treći
dan ustane od mrtvih, i da se
u njegovo ime propovijeda
obraćenje i otpuštenje
grijeha svim narodima,
aleluja.

(Lk 24,46-47)

POPRIČESNA MOLITVA

Pogledaj, Gospodine,
svoj narod. Ti si ga obnovio
otajstvima vječnoga života:
daj mu da dostigne
slavu neraspadljivosti
u uskrsnuću tijela.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 3,13-15.17-19

Začetnika života ubiste. Ali Bog ga uskrisi od mrtvih.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Reče Petar narodu: »Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljevi, Bog otaca naših, proslavi slugu svoga, Isusa kojega vi predadoste i kojega se odrekoste pred Pilatom kad već bijaše odlučio pustiti ga. Vi se odrekoste Sveca i Pravednika, a izmoliste da vam se daruje ubojica. Začetnika života ubiste. Ali Bog ga uskrisi od mrtvih, čemu smo mi svjedoci.

I sada, braćo, znam da ste ono uradili iz neznanja kao i glavari vaši. Ali Bog tako ispuni što unaprijed navijesti po ustima svih proroka: da će njegov Pomazanik trpjeti. Pokajte se dakle i obratite da se izbrišu grijesi vaši.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 4,2.4.7.9

Pripjev: Obasjaj nas, Gospodine, svjetlom svoga lica!

Kad zazovem, usliši me, Bože, pravdo moja,
ti što me u tjeskobi izbavi:
smiluj mi se, usliši moju molitvu!

Znajte: Gospodin čudesno
uzvisuje prijatelja svoga;
Gospodin će me uslišiti kad ga zazovem.

Mnogi govore: »Tko će nam pokazati sreću?«
Obasjaj nas, Gospodine, svjetlom svoga lica!

Čim legnem, odmah u miru i usnem,
jer mi samo ti, Gospodine,
daješ miran počinak.

Drugo čitanje 1Iv 2,1-5a

On je pomirnica za grijehe naše i svega svijeta.

Čitanje Prve poslanice svetoga Ivana apostola

Dječice moja, ovo vam pišem da ne grijehite. Ako tko i sagriješi, zagovornika imamo kod Oca – Isusa Krista, Pravednika. On je pomirnica za grijehe naše, i ne samo naše nego i svega svijeta.

I po ovom znamo da ga poznajemo: ako zapovijedi njegove čuvamo. Tko veli: »Poznajem ga«, a zapovijedi njegovih ne čuva, lažac je, u njemu nema istine. A tko čuva riječ njegovu, u njemu je zaista savršena ljubav Božja.

Riječ Gospodnja.

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Večera kod Emausa, 1606.

Pjesma prije Evanđelja usp. Lk 24,32

Gospodine Isuse, otkrij nam Pisma;
ražari nam srce dok nam govoriš!

Evanđelje Lk 24,35-48

Trebalo je da Krist sve to pretrpi i treći dan uskrsne od mrtvih.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Učenici su Isusovi pripovijedali što se dogodilo na putu i kako ga prepoznaše u lomljenju kruha. Dok su oni o tom razgovarali, stane Isus posred njih i reče im: »Mir vama!« Oni, zbunjeni i prestrašeni, pomisliše da vide duha. Reče im Isus: »Zašto se prepadoste? Zašto vam sumnje obuzimaju srce? Pogledajte ruke moje i noge! Ta ja sam! Opipajte me i vidite jer duh tijela ni kostiju nema kao što vidite da ja imam.«

Rekavši to, pokaza im ruke i noge. I dok oni od radosti još nisu vjerovali, nego se čudom čudili, on im reče: »Imate li ovdje što za jelo?« Oni mu pruže komad pečene ribe. On uzme i pred njima pojede.

Nato im reče: »To je ono što sam vam govorio dok sam još bio s vama: treba da se ispuni sve što je u Mojsijevu Zakonu, u Prorocima i Psalmima o meni napisano.« Tada im otvori pamet da razumiju Pisma te im reče: »Ovako je pisano: 'Krist će trpjeti i treći dan ustati od mrtvih, i u njegovo će se ime propovijedati obraćenje i otpuštenje grijeha po svim narodima počevši od Jeruzalema.' Vi ste tomu svjedoci.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	ŽV str. 40	Uskrsnim nam ovim danom
ili	XXI	Na nebu zora rudi
Otpjevni psalam:	ŽV 4/2009	Obasjaj nas, Gospodine
Prinosna:	238	Dan Gospodnji
ili	853 ili XX	Isus usta slavni
Pričesna:	542.3	Prepoznaše učenici
	239	Danas Isus
	ŽV 7/2022	Kruše života
Završna:	557	Pjevaj hvale, Magdaleno

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, nebeski Otac nam je darovao svoga Sina kao pomirnicu za naše grijeha, stoga mu se, okupljeni u ovome vazmenom vremenu, iskrena srca utecimo:

1. Tvoj je Sin svojim učenicima otvorio pamet da razumiju Pisma. Daj da sveta Crkva neprestano osluškuje tvoga Duha i kroči putem Istine, molimo te.
2. Kristovi su učenici bili prvi svjedoci njegova uskrsnuća. Daj da pastiri Crkve, poput njih, hrabro i neumorno naviještaju obraćenje i otpuštenje grijeha, molimo te.
3. Tvoj je Sin ovome svijetu podario mir. Daj da njegov mir uđe u srca svih vladara svijeta da zaustave svaku mržnju i nemir među narodima, molimo te.
4. Vidjevši tvoga Sina, učenici su bili zbunjeni i prestrašeni. Otkloni svaku zbunjenost i strah iz srca svojih vjernih te daj da neustrašivo svjedočimo pripadnost tebi, molimo te.
5. Umirući vapi za tvojom milošću. Svojom ih nježnošću utješi i po smrti uvedi u nebeska prostranstva svoga kraljevstva, molimo te.

Oče nebeski, zahvaljujemo ti za dar života tvoga Sina po kome si nas spasio tame grijeha i smrti. Ponizno te molimo da ove naše prošnje u svojoj neizmornoj ljubavi uslišiš.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Među učenicima

Uposlijeuskrsnim susretima sa svojim učenicima Isus istodobno nadilazi kategorije prostora i vremena ovozemaljskoga života i daje se u njihovim okvirima vidjeti, opipati i čuti. Tako je to opisano i u današnjem odlomku iz Evanđelja po Luki koji se nastavlja na događaj u Emausu, kada su ga dvojica učenika prepoznali po lomljenju kruha dok su zajedno s njime sjedili za stolom. I upravo u trenutku kada su ga prepoznali, on im je iščeznuo s očiju (*Lk 24,31*). Učenici su se odmah vratili u oko 12 km udaljen Jeruzalem da ostalim učenicima ispriповjedu što se dogodilo. I dok su o tome govorili posred učenika pojavio se sam Isus. Istaknut ćemo četiri poruke koje se implicitno ili izričito mogu iščitati iz ovoga događaja.

Uskrsli Isus potvrđuje svjedočanstvo svojih učenika

Prva je poruka da uskrsli Isus one koji svjedoče o susretu s njime ne prepušta samima sebi. To možemo vidjeti u čitavom nizu njegovih poslijeuskrasnih ukazanja. Prve kojima se ukazao poslije uskrsnuća bile su žene koje su došle na njegov grob, među kojima se ističe Marija Magdalena, jer ona je jedina od njih imala s uskrslim Isusom i pojedinačni susret (*Iv 20,11-18*). No, ukazanja uskrsloga Isusa nisu ostala na tome. Nakon što su žene bile prve navjesticateljice Isusova uskrsnuća, on se ukazao svim svojim učenicima, a posebno su istaknuti oni susreti s uskrslim Isusom kada su učenici bili okupljeni zajedno. Takav je upravo i susret o kojem se govori u današnjem čitanju iz Evanđelja po Luki. Svjedočenje dvojice učenika iz Emausa Isus potvrđuje svojim dolaskom među jedanaesticu (Jude više nema) okupljenu u Jeruzalemu, gdje je i bio razapet, umro, pokopan i uskrsnuo.

Uskrsli Isus dokazuje da je živ

Druga poruka govori o procesu koji se događao kod učenika počevši od sumnje, nevjerice i straha povezanog s viješću da je Isus uskrsnuo, do stvarne vjere koja je povezana s novim razumijevanjem Pisma i poslanjem svjedočenja i propovijedanja evanđelja svim narodima. U tom procesu bilo je važno dokazati da uskrsli Isus nije utvara, nego živi, pravi i isti onaj Isus koji je podnio muku i smrt. U poznatom tekstu iz Evanđelja po Ivanu (*20,19-29*) kao primjer puta od sumnje do vjere ističe se apostol Toma koji nije htio povjerovati dok sam ne vidi uskrsloga Krista i ne opipa njegove rane, čemu je Isus u potpunosti udovoljio. Slično i evanđelist Luka ističe kako je sam Isus učenicima pokazao svoje ruke i noge, i rekao im da ga opipaju. Premda se to ovdje izričito ne kaže, pokazivanje ruku i nogu zapravo je pokazivanje tragova čavala kojima je Isus bio razapet na križ. Te rane nisu iščeznule s tijela uskrsloga Isusa, nego su ostale na njemu kao dokaz da je to baš on, a ne netko drugi. Nije isključeno da su iste rane vidjela i dvojica učenika u Emausu dok je Isus pred njima lomio kruh.

Dokaz da je uskrsli Isus živ u stvarnom tijelu koje učenici mogu vidjeti i opipati, pojačan je u ovom slučaju i time što je on pred učenicima zatražio nešto za jelo, te doista i pojeo komad pečene ribe koji su mu dali. To je učenicima trebao biti neosporni znak da je Isus živ, jer samo živ čovjek može jesti. Time se želi reći da, kao što nije bila prividna njegova muka i smrt, tako nije prividno ni njegovo uskrsnuće.

Razumljivo je da će ovako materijalan opis Isusova uskrsnulog tijela izazvati mnoga pitanja. Možda će kod koga pobuditi još veću sumnju u povijesnost ovoga Isusova susreta s učenicima, a time i samog

Luca Signorelli, *Uskrsli Krist ukazuje se svojim učenicima*, 1514.

njegova uskrsnuća. Takav zaključak bio bi upravo suprotan onomu što evanđelist Luka želi pokazati. Premda uskrslo tijelo nema potrebe za materijalnom hranom, a Isus ipak jede komad pečene ribe, to je evanđelistu argument *za*, a ne *protiv* povijesnosti Isusova uskrsnuća. On polazi od logike da tijelo uskrslog Isusa, kako smo istaknuli na početku, nadilazi zemaljske kategorije, ali isto tako može u njim i ući.

Uskrsnuo je po Svetom pismu

Treća poruka tiče se Isusove tvrdnje da se u njemu ispunjavaju Pisma. On povijesnu vjerodostojnost svoga uskrsnuća objašnjava pozivanjem na ono što je o njemu već napisano u Svetom pismu. Pri tome Isus navodi tradicionalnu podjelu Hebrejske Biblije na Mojsijev Zakon, Proroke i Spise (koje ovdje predstavlja prva knjiga Spisa: Psalmi). Na taj način Isus tvrdi da se u njemu ispunila cjelovita Božja svetopisamska objava. A to je veoma važno da bismo razumjeli rečenicu: »Ovako je pisano: 'Krist će trpjeti i treći dan ustati od mrtvih, i u njegovo će se ime propovijedati obraćenje i otpuštenje grijeha po svim narodima, počevši od Jeruzalema.« (Lk 24,46b-47). Svaki poznavatelj Biblije lako će uočiti da baš takva rečenica ne postoji ni u jednom tekstu Pisma (Staroga zavjeta). Stoga tu

Isusovu rečenicu treba shvatiti u smislu da se u Isusu nije ispunio samo ovaj ili onaj odlomak Svetoga pisma ili samo neki od proročkih navještaja. Sva svetopisamska objava put je prema potpunoj Božjoj objavi u Isusu Kristu. Stoga oni koji Bibliju čitaju parcijalno, a ne cjelovito, ne mogu doći do pravog poznavanja Isusa Krista, koji je kako to ispovijedamo u Vjeronanju 'uskrsnuo treći dan po Svetom pismu'.

Uskrsni dar obraćenja i otpuštenja grijeha

I, na koncu, četvrta poruka, koju su učenici poslani u Isusovo ime naviještati po svim narodima na sve četiri strane svijeta jest propovijedanje obraćenja i otpuštenja grijeha. Učenici to trebaju činiti kao svjedoci, a to doista i mogu jer su i sami u susretu s uskrsnim Kristom doživjeli i obraćenje i otpuštenje grijeha. Od onih koji sumnjaju postali su oni koji vjeruju, i od onih koji su se raspršili i nestali u vrijeme Isusove muke postali su zajednica onih koje uskrsli Isus ponovno okuplja i obnavlja prekinuto zajedništvo. Tako obraćeni i pomireni učenici, već ovdje u ograničenim ovozemaljskim kategorijama prostora i vremena, žive istinite i neprolazne vrednote savršene i vječne ljubavi Božje koja se u Isusu Kristu očitovala svemu svijetu.

Domagoj Runje

Četvrta vazmena nedjelja

21. travnja 2024.

ULAZNA PJESMA

Puna je zemlja dobrote
Gospodnje, Gospodnjom su
riječju nebesa sazdana,
aleluja!

(Ps 33,5-6)

ZBORNA MOLITVA

Svemoguću vječni Bože,
dovedi nas u društvo
nebesnika: nek stado tvojih
vjernih, makar skromno,
prisprije onamo
kamo ga predvodi
hrabri Pastir.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Udijeli nam, molimo,
Gospodine, da te uvijek
hvalimo ovim vazmenim
otajstvima. U njima nas
trajno ispravljaš:
daj da nam budu izvor
vječne radosti.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Uskrsnu Pastir dobri
koji život svoj položi
za svoje ovce, aleluja.

POPRIČESNA MOLITVA

Pastiru dobri,
pogledaj svoje stado
otkupljeno dragocjenom
krvlju tvoga Sina i vodi ga
na svoje vječne pašnjake.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 4,8-12

Nema ni u kome drugom spasenja.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Reče Petar pun Duha Svetoga: »Glavari narodni i starješine! Zar mi danas odgovaramo zbog dobra djela učinjena bolesnu čovjeku? Po kome je ovaj spašen? Neka bude znano svima vama i svemu narodu Izraelovu: po imenu Isusa Krista Nazarećanina, kojega ste vi raspeli, a kojega Bog uskrisi od mrtvih! Po njemu ovaj stoji pred vama zdrav!

On je onaj kamen koji vi graditelji odbaciste, ali koji postade kamen zaglavni. I nema ni u kome drugom spasenja. Nema uistinu pod nebom drugoga imena dana ljudima po kojemu se možemo spasiti.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118,1.8-9.21-23.26.28-29

Pripjev: Kamen koji odbaciše graditelji postade kamen zaglavni.

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!
Bolje se Gospodinu uteći
nego se uzdat u čovjeka.
Bolje se Gospodinu uteći
nego se uzdat u mogućnike.

Zahvalit ću ti što si me uslišio
i moj postao spasitelj.

Kamen koji odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:
kakvo čudo u očima našim!

Blagoslovljen koji dolazi u imenu Gospodnjem!

Blagoslivljamo vas iz doma Gospodnjega!

Ti si Bog moj – tebi zahvaljujem:

Bože moj, tebe ja uzvisujem.

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!

Drugo čitanje 1Iv 3,1-2

Vidjet ćemo Boga kao što jest.

Čitanje Prve poslanice svetoga Ivana apostola

Ljubljeni: Gledajte koliku nam je ljubav darovao Otac: djeca se Božja zovemo, i jesmo. A svijet nas ne poznaje zato što ne poznaje njega. Ljubljeni, sad smo djeca Božja i još se ne očitova što ćemo biti. Znamo: kad se očituje, bit ćemo njemu slični, jer vidjet ćemo ga kao što jest.

Riječ Gospodnja.

Frey Carlos,
Dobri Pastir, 1520. – 1530.

Pjesma prije Evanđelja Iv 10,14

Ja sam pastir dobri, govori Gospodin;
ja poznajem svoje ovce, i mene poznaju moje!

Evanđelje Iv 10,11-18

Pastir dobri život svoj polaže za ovce.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus:

»Ja sam pastir dobri. Pastir dobri život svoj polaže za ovce. Najamnik – koji nije pastir i nije vlasnik ovaca – kad vidi vuka gdje dolazi, ostavlja ovce i bježi, a vuk ih grabi i razgani: najamnik je i nije mu do ovaca. Ja sam pastir dobri i poznajem svoje i mene poznaju moje, kao što mene poznaje Otac i ja poznajem Oca i život svoj polažem za ovce.

Imam i drugih ovaca, koje nisu iz ovog ovčinjaka. I njih treba da dovedem i glas će moj čuti i bit će jedno stado, jedan pastir. Zbog toga me i ljubi Otac što polažem život svoj da ga opet uzmem. Nitko mi ga ne oduzima, nego ja ga sam od sebe polažem. Vlast imam položiti ga, vlast imam opet uzeti ga. Tu zapovijed primih od Oca svoga.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	99	Puna je zemlja
ili	558.1 i 5	Pobjedni dan slavimo
Otpjevni psalam:	ŽV 4/2009	Kamen koji odbaciše graditelji
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
Ili	558.3 i 4	Žrtvovani Jaganjče
Pričesna:	543	Uskrsnu Pastir dobri
	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	XXIV	Jubilejski himan
Završna:	859.1 i 3	Spasitelju dobri Isukrste

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, sa svom se zahvalnošću utecimo vječnom Ocu na daru Sina, dobrog Pastira koji svoj život daruje za život svoga stada, te ga zamolimo:

1. Tvoj nas je Sin okupio u jedno stado zvano sveta Crkva katolička. Podaj svojoj Crkvi čvrstu vjeru i spoznaju da nas nikada nećeš napustiti, molimo te.
2. Svakom je stadu potreban dobar pastir. Daj da naši pastiri nasljeđuju Kristovu ljubav i neumorno okupljaju povjerena stada oko tvog oltara, molimo te.
3. Mnoge mlade pozivaš u sveto svećeničko i redovničko zvanje. Ohrabri ih da se spremno odazovu i ustraju unatoč životnim kušnjama, molimo te.
4. Muževima i očevima daruješ pastirsku službu u obitelji. Daj da primjerom svjedoče tvoju neizmjernu ljubav i požrtvornost za dobro svojih najmilijih, molimo te.
5. Molimo za duše mnogih svetih svećenika i redovnika koji su nas odgojili u vjeri. Iskaži im svoje milosrđe i primi ih u svoje nebesko kraljevstvo, molimo te.

Vječni Oče, poslušaj i usliši ove naše molitve te nam u ovim izazovnim vremenima podari hrabre i svete pastire, koji će neumorno svjedočiti tvoju Riječ. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Velikodušnost Lijepog Pastira

Slika Isusa koja je kršćanima vrlo omiljena jest slika Dobrog, Lijepog Pastira koji nosi na ramenima ovcu. Današnja nedjelja je posvećena liku Dobrog, odnosno Lijepog Pastira. Možda smo naviknuli slušati o Dobrom Pastiru, no primarno značenje koje ima grčka riječ kalos (καλός) jest lijep, te stoga, jer je i izvorna riječ takva, možemo govoriti o Lijepom Pastiru. Isus se predstavlja farizejima kao Lijepi Pastir i time je izazov ondašnjim i današnjim pastirima naroda da se ugledaju na njega.

Čovjek je zaljubljen u ljepotu. Privlači nas sve što je lijepo. U Knjizi Sirahovoj čitamo: »Ljepota i ljupkost vesele oči, ali još više zelenilo polja«. Kako to da nas privlači sve što je lijepo? Jer ima u sebi zrake Božje ljepote, a stvoreni smo za Boga i zbog toga volimo ljepotu. U našem društvu imamo modele ljepote, napose u raznim natjecanjima ili pak na naslovnim stranicama portala ili časopisa i oni predstavljaju estetske ideale koje bi mnogi htjeli postići. No ne govori se o takvoj ljepoti u današnjem evanđelju, nego o jednoj drugoj ljepoti. Ljepota odane osobe, osobe koja je na usluzi drugima, koja je iskrena jest duboka i nutarnja ljepota. Današnjom nedjeljom promišljamo o modelu kršćanske ljepote. Ako želimo biti lijepi pozvani smo biti kao Lijepi Pastir.

Izraz *Ja sam* (Lijepi Pastir) čini nam se kao da nema posebno značenje. No nije tako. Tko poznaje Bibliju zna da je to način da se Bog očituje. Bog se Mojsiju objavio riječima – *Ja jesam*. Isus se predstavlja kao utjelovljena Božja ljepota. Tko želi promatrati ljepotu Boga Oca treba gledati u Isusa. Ima i bogova koji su ružni, onih bogova koje su ljudi izmislili. Tako npr. bog koji traži da mu se služi, da ga se boji, da mu se žrtvuje. I zaista tijekom povijesti razne su osobe bile divinizirane od njihovih podanika – Aleksandar Veliki, Cezar August, i dr. Oni su vladali i htjeli da im se služi, iskorištavali su siromahe. Isus je došao pokazati nam Boga

lijepoga, privlačnoga, željenoga. Mnoge osobe su odbacili Boga jer je bio prikazivan ružnim slikama.

Ljepota Boga

U čemu je Ljepota Boga? On predaje svoj život za druge. Vjernik je pozvan prihvatiti tu ljepotu. Bog koji se predstavlja u Isusu je lijepi Bog jer se stavlja u potpunosti na raspolaganje čovjeku. Bog je sluga čovjeka, jer ljubiti znači služiti. Bog nas ljubi bezuvjetno. Lijepi Bog se stavlja na raspolaganje drugima i njegova je radost potpuna kada mu uspije dovesti osobu do toga da ljubi. Lijepi Bog ljubi bezuvjetno i dobre i zle, a ako želimo postati lijepi pozvani smo štovati Boga Isusa Krista. Isus nam daje model Lijepoga Boga. Isus želi da i njegovi Učenici budu lijepi. U Matejevom evanđelju (5,16) Isus govori na gori: »Vi ste svjetlost svijeta. Tako neka svijetli vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša lijepa/dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebesima«. Dakle ne samo preko Isusa, nego i preko nas se može očitovati ljepota Božja.

Ljepota velikodušnih osoba

Druga karakteristika po kojoj je Isus lijepi Pastir jest u tome što nije najamnik kojega interesira zarada, nego ovce. S ovom suprotnošću Isus naglašava razliku između velikodušnog darivanja i djelovanja iz interesa. Ljepota Isusa i onih koji žele biti lijepi, jest u velikodušnosti ljubavi. Tko je izabrao Isusa kao model čovjeka taj ne djeluje s vlastitim interesom, nego za dobro drugih. Ovakav stil djelovanja nije uobičajen u našem društvu jer smo naviknuli djelovati s interesom. Lijepe osobe vole/ljube besplatno i to ih i čini sretnima, napose kada vide da njihovo služenje donosi radost. Ima mnogo osoba koje tako djeluju. Koliki su volonteri i po našim župama koji tako djeluju. Ima pak i onih koji će takvo djelovanje komentirati zlobno da to rade iz interesa. Osobe koje

rade iz velikodušnog srca su lijepe osobe. Rade bez ikakve želje za naknadom.

Dva života se sinkroniziraju u jedno životno poslanje

U Isusovoj duhovnosti nema nagrade i kazne nego je njegova ljubav zaručnička ljubav. I u Bibliji se takva ljubav jasno označava. Četiri puta u jednoj rečenici današnjeg evanđelja ponavlja se glagol – poznavati. Važan je ovaj glagol u Bibliji jer predstavlja zaručnički odnose između muškarca i žene. Seksualni odnos među životinjama nikada se naziva glagolom poznavati. Kod čovjeka seksualni odnos uključuje međusobni dijalog ljubavi. Cijeli život zaručnika je međusobno upoznavanje života druge osobe, što ih raduje, koja su očekivanja, misli, snovi. U recipročnom poznavanju dva života se sinkroniziraju u jedno životno poslanje. U intimnom odnosu, u potpunom predavanju u ljubavi, Isus je u odnosu s Ocem i takav odnos želi uspostaviti s nama. Kada se to događa život Učitelja i učenika postaje jedno životno poslanje. Lice Lijepog Pastira možemo kontemplirati, promatrati u lijepim djelima, u besplatnoj ljubavi učenika.

Isus oslobađa od okova i uskogrudnosti ograda

Isus ne želi ići skupiti sve raspršene ovce kako bi ih ogradio novom ogradom. Izvorno značenje na grčkom *aulē* (αὐλή) ne znači tor, nego ograda i Isus želi osloboditi od ograda koje su postavili lopovi i kradljivci i koji su htjeli iskoristiti ovce. Isus je iz ograde hrama sve rastjerao. Ograda institucionalne religije koja je propovijedala Boga trgovca zatvorila je ljude u njihovom poznavanju Boga i ograničila ih. Isus ih tjera van, ne kako bi ih ponovno zatvorio, nego oslobodio za novi odnos s Bogom gdje nema potrebe nešto Bogu dati kako bi Bog onda bio blagonaklon, jer Bog sve daje besplatno. Nakon što je oslobodio od krive religioznosti, Isus želi osloboditi i druge ovce koje se među drugim ogradama. Tako npr. ograde u kojima su zatvorene mnoge osobe koje su

Josef Kehren, *Dobri Pastir*, 1872.

uključene u trgovine oružjem i ljudima. Ili pak ograde onih koji su bili zavedeni krivim obećanjima i našli su se u svijetu korupcije, kompromisa i ne mogu više izaći. Isus želi slobodnog čovjeka.

Završetak navještaja Isusove ljepote

Dar je dragocjen kada je iskaz slobodne ljubavi. Isus spominje slobodu u kojoj je darovao svoj život za druge. Nitko mu ne otima život nego on daruje život. Tu zapovijed, ističe Isus, je dobio od oca. Kakva je to zapovijed? Nije nešto izvana, nego dolazi iznutra, iz Isusovog identiteta Sina Božjega, od Duha Božjega, Duha Ljubavi. Život Boga jest ljubiti. Isus je darovao samoga sebe u potpunosti. Upravo ovaj vječni život je darovan i svima nama. Zapovijed ljubavi ne dolazi izvana nego iznutra, iz našeg identiteta sinova i kćeri Božjih. Darujući život za druge postajemo lijepi kao što je Lijepi Pastir.

Josip Bošnjaković

Peta vazmena nedjelja

28. travnja 2024.

ULAZNA PJESMA

Pjevajte Gospodinu pjesmu novu, jer učini djela čudesna, pred poganima pravednost objavi, aleluja!
(Ps 98,1-2)

ZBORNA MOLITVA

Bože, od tebe nam je spasenje i posinjenje. Pogledaj svoje sinove i kćeri koji u Krista vjeruju: udijeli im pravu slobodu i vječnu baštinu. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Bože, ova je žrtva časna razmjena darova, kojom nas činiš dionicima božanske naravi: daj da tu stvarnost spoznamo i životom iskusimo. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ja sam pravi trs, vi loze, govori Gospodin: tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda, aleluja!
(1v 15,1.5)

POPRIČESNA MOLITVA

Budi, Gospodine, uza svoj narod. Nahranio si nas nebeskim otajstvima: daj da iz stare grešnosti prijeđemo u novi život. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 9,26-31

Pripovjedi im kako je Pavao na putu vidio Gospodina.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Kad je Savao došao u Jeruzalem, gledao se pridružiti učenicima, ali ga se svi bojahu: nisu vjerovali da je učenik. Tada ga Barnaba uze i povede k apostolima te im pripovjedi kako je Savao na putu vidio Gospodina koji mu je govorio i kako je u Damasku smjelo propovijedao u ime Isusovo. Od tada se s njima slobodno kretao po Jeruzalemu i smjelo propovijedao u ime Gospodnje. Govorio je i raspravljao sa Židovima grčkog jezika pa i oni snovahu pogubiti ga. Saznala to braća pa ga odvedoše u Cezareju i uputiše u Tarz. Crkva je po svoj Judeji, Galileji i Samariji uživala mir, izgrađivala se i napredovala u strahu Gospodnjem te rasla utjehom Svetoga Duha.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 22,26b-28.30

Otpjev: Ti si, Gospodine, hvala moja posred zbora velikoga!

Pred štovateljima ću tvojim izvršiti zavjete svoje.

Siromasi će jesti i nasititi se, hvalit će Gospodina koji ga traže: nek živi srce vaše dovijeka!

Spomenut će se i Gospodinu vratiti svi krajevi zemlje; pred njim će nice pasti sve obitelji pogana. Njemu će se jedinom klanjati svi velikani zemlje, pred njim se sagnuti svi što u prah silaze.

I moja će duša za njega živjeti, njemu će služiti potomstvo moje.

O Gospodinu će se pripovijedati sljedećem koljenu, o njegovoj pravdi navješćivati narodu budućem: »Ovo učini Gospodin!«

Drugo čitanje 1Iv 3,18-24

Ovo je zapovijed njegova: da vjerujemo i ljubimo.

Čitanje Prve poslanice svetog Ivana apostola

Dječice, ne ljubimo riječju i jezikom, već djelom i istinom. Po tom ćemo znati da smo od istine. I umirit ćemo pred njim srce svoje ako nas ono bilo u čem osuđuje. Jer Bog je veći od našega srca i znade sve. Ljubljeni, ako nas srce ne osuđuje, možemo zaufano k Bogu. I što god ištemo, primamo od njega jer zapovijedi njegove čuvamo i činimo što je njemu drago. I ovo je zapovijed njegova: da vjerujemo

u ime Sina njegova Isusa Krista i da ljubimo jedni druge kao što nam je dao zapovijed. I tko čuva zapovijedi njegove, u njemu ostaje, i On u njemu. I po ovom znamo da on ostaje u nama: po Duhu kojeg nam je dao.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Iv 15,4a.5b

Ostanite u meni i ja u vama, govori Gospodin: tko ostaje u meni, taj donosi mnogo roda.

Evanđelje Iv 15,1-8

Tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima: »Ja sam istinski trs, a Otac moj – vinogradar. Svaku lozu na meni koja ne donosi roda on siječe, a svaku koja rod donosi čisti da više roda donese. Vi ste već očišćeni po riječi koju sam vam zborio. Ostanite u meni i ja u vama. Kao što loza ne može donijeti roda sama od sebe, ako ne ostane na trsu, tako ni vi ako ne ostanete u meni. Ja sam trs, vi loze. Tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda. Uistinu, bez mene ne možete učiniti ništa. Ako tko ne ostane u meni, izbace ga kao lozu i usahne. Takve onda skupe i bace u oganj te gore. Ako ostanete u meni i riječi moje ako ostanu u vama, što god hoćete, ištite i bit će vam. Ovim se proslavlja Otac moj: da donosite mnogo roda i da budete moji učenici.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	525.3	Pjevajte Gospodinu
ili	XIX	Radujte se, kršćani
Otpjevni psalam:	ŽV 4/2012	Ti si, Gospodine hvala moja
Prinosna:	232	Gospodine, primi
ili	548	Već zora rumen prosipa
Pričesna:	ŽV 4/2012	Ja sam pravi trs
	547	Uskrsnim nam ovim danom
	260	O da bude radost
Završna:	556	Krist iz groba ustade

MOLITVA VJERNIKA

Kao što loza ne donosi rod ako ne ostane povezana s trsom, ni mi ne možemo živjeti bez Božje ljubavi, stoga ostanimo u molitvi povezani s Ocem te mu zavapimo:

1. Tvoj je Sin trs, a mi loze. Daj da, kao sveta Crkva, ostanemo trajno povezani s njime i donosimo obilat rod za spasenje svijeta, molimo te.
 2. Da bismo ostali povezani s tobom, darovao si nam svećenike da nas poučavaju i vode u Istini. Blagoslovi ih i čuvaj od svakoga zla kako bi mogli izvršavati zadaću koju si im povjerio, molimo te.
 3. Darovao si nam zapovijedi po kojima nam je živjeti i djelovati. Daruj nam mudrost spoznati što od nas tražiš te živjeti u skladu s tvojim zapovijedima na dobro svijetu, molimo te.
 4. Loza koja ne donosi rod, opterećuje trs. Daj da se svakoga dana trudimo donositi obilat rod u suživotu s bližnjima, molimo te.
 5. Naši su dragi pokojni usnuli nadajući se tvome milosrđu. Nagradi ih vječnim mirom u nebesima, molimo te.
- Bože Oče, dobri vinogradaru, usliši naše molitve te nas po svojoj riječi očisti kako bismo donosili mnogo roda i time stekli vječno blaženstvo u nebesima.
Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Ostanite u meni i ja u vama

Današnje čitanje svetog evanđelja kao i čitanja od šeste i sedme vazmene nedjelje kojima je obuhvaćena svetkovina Uzašašća Gospodinova vode k svečanom završetku i ispunjenju vazmenog vremena na blagdan Duhova ili Pedesetnicu, preuzeta su iz Isusovog oproštajnog govora na Posljednjoj večeri (*Iv* 14–17). Isus najavljuje blizinu svog odlaska te imajući pred očima svoju predstojeću muku, smrt, uskrsnuće i odlazak Ocu, želi učenicima progovoriti što taj odlazak znači za njihov svakodnevni život. Taj odlazak nije trajni rastanak i prekid odnosa s učenicima, dapače sam Isus im govori da je bolje za njih da ode, jer ako on ne ode, ni Branitelj neće doći, ako pak ode, poslat će im Branitelja (usp. *Iv* 16,7). Kako bi predočio taj novi trajni odnos koji će se uspostaviti između njega i njegovih učenika nakon njegova uzašašća na nebo te dara učenicima njegovog Duha u dan Pedesetnice, Isus koristi sliku trsa i loze.

Slika trsa – vinograda

Ova slika česta je u Starom zavjetu i jedan od voljenih simbola kojim su, ponajprije proroci, označili izabrani narod, Božji nasad: izabrani čokot, kojega je sam Bog prenio iz Egipta i zasadio u obećanoj zemlji (usp. *Ps* 80,9-12), vinograd koji s pažnjom i ljubavlju Gospodin uzgaja: »Ja, Jahve, njega čuvam, svaki čas ga zalijevam, i da ga tko ne ošteti, danju i noću stražim« (*Iz* 27,3). Bog je vinogradar koji voli svoj vinograd i očekuje od njega plodove (usp. *Iz* 5,1-5), iako se Izrael često pokazuje nevjeran i razočarava Božja očekivanja: »Što još mogoh učiniti za svoj vinograd pa da nisam učinio?« (*Iz* 5,4). Premda razočaran Izraelovom nevjernošću: »A ja te zasadih kao lozu izabranu, k'o sadnicu plemenitu. Kako li mi se samo prometnu u jalov izrod, u lozu divlju!« (*Jer* 2,21), Bog pati za svojim nekad bujnim, a sada spaljenim i opustošenim

vinogradom (usp. *Hoš* 10,1; *Ez* 15,1-8), no uvijek je spreman uslišati i odazvati se na molbe svog naroda »vratiti se, pogledati s neba i vidjeti, obići svoj vinograd: zakriliti što zasadi njegova desnica, sina kog za se odgoji« (*Ps* 80,15-16). Također i Isus rabi sliku vinograda u prispodobama o radnicima posljednjeg sata (*Mt* 20,1-16), o dva sina (*Mt* 21,28-32), o vinogradarima ubojicama (*Mt* 21,33-44) i neplodnoj smokvi (*Lk* 13,6-9) prokazujući nevjernost mesijanskog naroda i zlobu njegovih starješina – vinogradara koji odbijaju donijeti plodove vjere Gospodaru vinograda te progone i ubijaju njegove sluge, uključujući i njegovog ljubljenog sina (usp. *Mk* 12,1-12). No sada na Posljednjoj večeri Isus rabi poznatu sliku vinograda na jedan sasvim novi način: Trs je on, a ne mesijanski narod!

»Ja sam istinski trs, a Otac moj – vinogradar. [...] Ja sam trs, vi loze« (*Iv* 15,1.5)

Objavljujući svojim učenicima da je on »istinski trs« za razliku od »lažnog trsa«, to jest stabla punog lišća, no nesposobnog donijeti dobar rod osim divljeg i kiselog grožđa kakav je bio grešni Izrael, Isus se definira kao autentični Izrael, zasaden od Boga. »Istinski« zato što je sve stvoreno »u njemu, po njemu i za njega, on je prije svega i sve stoji u njemu« (*Kol* 1,16-17) i zato što samo on može učiniti »da oni koji žive u njemu budu plodni svakim dobrim djelom i rastu u spoznaji Božjoj« (*Kol* 1,10). Isus se tako identificira s trsom, a loze te duhovne biljke su vjernici, Kristovi učenici, to jest Crkva: no trs i loze čine jednu jedinstvenu biljku, dijele isti životni sok i proizvode isti plod. Otac vinogradar, brinući se za ovaj trs i želeći da donosi obilne plodove, ne samo obrađuje vinograd, nego odstranjuje i siječe neplodne i nekorisne grane te čisti one plodne. Riječ je o bolnoj, no nužnoj operaciji, koja je ujedno i znak Očeve ljubavi i brige unatoč patnji i mucu

koje uzrokuje, jer ne dopušta lozi proljevati svoje sokove uzalud, nego usmjeriti ih i iskoristiti tamo gdje će uroditi obilato i donijeti zdrave i zrele plodove. Loza nema život u sebi, niti može sama donijeti plodove: njezina vitalnost i plodnost ovisi o povezanosti s trsom: »Kao što loza ne može donijeti roda sama od sebe, ako ne ostane na trsu, tako ni vi ako ne ostanete u meni« (Iv 15,4). Ako se odvoji od trsa loza umire; živi samo ako ostaje ujedinjena sa trsom.

»Ostanite u meni i ja u vama!« (Iv 15,4)

Osnovno načelo kršćanskog života je stoga »prebivati – ostati« u duhovnom trsu koji je Krist. To znači, ponajprije, ne zanemariti obaveze preuzete na krštenju i ne poći u daleku zemlju kao rasipni sin, provodeći svoj život daleko od Očeva doma. Treba znati da se od Krista možemo odvojiti u jednom mahu, u tren oka, predajući se životu svjesnog i namjernog grijeha, ali i malim koracima, gotovo neopaženo: dan za danom, nevjernost za nevjernošću, propust za propustom, kompromis za kompromisom. Zanimajući prvo svetu pričest, onda nedjeljnu Misu, pa svakodnevnu molitvu, i na kraju sve što nas povezuje sa Kristom i Crkvom.

Ostati u Kristu znači ostati u njegovoj ljubavi (Iv 15,9), u ljubavi koju on gaji prema nama, puno više nego u našoj ljubavi prema njemu. Ostati u njegovoj ljubavi znači dozvoliti mu da nas voli i da nas napoji svojim »sokom«, to jest njegovim Duhom. Znači, također, ne sprječavati da djeluje u nama i ne postavljati između nas i njega nepremostive prepreke naše samodostatnosti, ravnodušnosti i grijeha.

Angelos Akotantos, *Krist – istinski trs*, 1425. – 1457.

I nehotice se iz srca otima misao: »Idi od mene! Grešan sam čovjek, Gospodine!« (Lk 5,8). »No Bog je veći od našega srca i znade sve« (Iv 3,20) i zato, svjesni svoje nemoći, ali i njegove ljubavi možemo se u potpunosti predati u njegove ruke, jer »njemu je sve poznato i on zna da ga volimo« (usp. Iv 21,17). A kako bi Krist ostao u nama po Duhu kojega nam je dao, potrebno je u Presvetoj Euharistiji jesti njegovo tijelo i piti njegovu krv (usp. Iv 6,56) i dozvoliti da njegove riječi kroz svakodnevno čitanje Svetoga pisma ostanu u nama (Iv 15,8) te čuvati njegovu zapovijed da ljubimo jedni druge (usp. Iv 3,23-24). Tako nas ništa neće moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem (Rim 8,39).

Taras Barščevski

Šesta vazmena nedjelja

5. svibnja 2024.

ULAZNA PJESMA

Ugodnu vijest oglašujte,
neka se čuje, objavljujte do
nakraj zemlje: Gospodin
izbavi narod svoj, aleluja!
(usp. Iz 48, 20)

ZBORNA MOLITVA

Udijeli nam, svemogućí
Bože, neoslabljenim
zanosom slaviti ove dane
u čast uskrsnom Gospodinu,
da Kristov spomen bude
djelatan u našem životu
i radu.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, nek se
s prinosom ove žrtve
vine k tebi i naša molitva.
Očisti nas svojom milošću
i uskladi nam srce
s otastvima tvoje velike
ljubavi.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ako me ljubite,
zapovijedi moje čuvajte,
govori Gospodin.
I ja ću moliti Oca, i on će
vam dati drugoga Branitelja,
da bude s vama zauvijek,
aleluja. (1v 14, 15-16)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože,
ti nas Kristovim uskrsnućem
obnavljaš za vječni život.
Umnoži u nama plod
vazmenog otajstva i ulij
nam u srce snagu ove
spasonosne hrane.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 10,25-26.34-35.44-48

I na pogane se izlio dar Duha Svetoga.

Čitanje Djela apostolskih

Kad je Petar ulazio, pohrli mu Kornelije ususret, padne mu k nogama i pokloni se. Petar ga pridigne govoreći: »Ustani! I ja sam čovjek.« Petar tada prozbori i reče: »Sad uistinu shvaćam da Bog nije pristran, nego – u svakom je narodu njemu mio onaj koji ga se boji i čini pravdu.«

Dok je Petar još govorio, siđe Duh Sveti na sve koji su slušali tu besjedu. A vjernici iz obrezanja koji dođoše zajedno s Petrom začudiše se što se i na pogane izlio dar Duha Svetoga. Jer čuli su ih govoriti drugim jezicima i veličati Boga. Tada Petar reče: »Može li tko uskratiti vodu da se ne krste ovi koji su primili Duha Svetoga kao i mi?« I zapovjedi da se krste u ime Isusa Krista. Tada ga zamole da ostane ondje nekoliko dana.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 98,1-4

Pripjev: Pred poganima objavi Gospodin spasenje svoje!

Pjevajte Gospodinu pjesmu novu
jer učini djela čudesna.

Pobjedu mu pribavi desnica njegova
i sveta mišica njegova.

Gospodin obznani spasenje svoje,
pred poganima pravednost objavi.
Spomenu se dobrote i vjernosti
prema domu Izraelovu.

Svi krajevi svijeta vidješe
spasenje Boga našega.

Sva zemljo, poklikni Gospodinu,
raduj se, kliči i pjevaj!

Drugo čitanje 1Iv 4,7-10

Bog je ljubav.

Čitanje Prve poslanice svetoga Ivana apostola

Ljubljeni! Ljubimo jedni druge jer ljubav je od Boga; i svaki koji ljubi, od Boga je rođen i poznaje Boga. Tko ne ljubi, ne upozna Boga jer Bog je ljubav. U ovom se očitova ljubav Božja u nama: Bog Sina svoga jedino rođenoga posla u svijet da živimo po njemu. U ovom je ljubav: ne da smo mi ljubili Boga, nego – on je ljubio nas i poslao Sina svoga kao pomirnicu za grijeha naše.

Riječ Gospodnja.

Francesco Trevisani,
Sveti Petar krsti Kornelija, 1709.

Pjesma prije evanđelja Iv 14,23

Ako me tko ljubi, čuvat će moju riječ, govori Gospodin: i Otac će moj ljubiti njega i k njemu ćemo doći.

Evanđelje Iv 15,9-17

Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za prijatelje.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima: »Kao što je Otac ljubio mene, tako sam i ja ljubio vas; ostanite u mojoj ljubavi. Budete li čuvali moje zapovijedi, ostat ćete u mojoj ljubavi; kao što sam i ja čuvao zapovijedi Oca svoga te ostajem u ljubavi njegovoj. To sam vam govorio da moja radost bude u vama i da vaša radost bude potpuna.

Ovo je moja zapovijed: ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio! Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje. Vi ste prijatelji moji ako činite što vam zapovijedam. Više vas ne zovem slugama jer sluga ne zna što radi njegov gospodar; vas sam nazvao prijateljima jer vam priopćih sve što sam čuo od Oca svoga. Ne izabraste vi mene, nego ja izabrah vas i postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane te vam Otac dadne što ga god zaištete u moje ime. Ovo vam zapovijedam: da ljubite jedni druge.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	555.1,2 i 5	Gospodin slavno uskrsnu
ili	XXI	Na nebu zora rudi
Otpjevni psalam:	115	Pred poganima objavi Gospodin
Prinosna:	XVI	Nosimo dare
ili	239	Danas Isus
Pričesna:	260	O da bude radost
	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	853 ili XX	Isus usta slavni
Završna:	555.4 i 5	Ko cio raj mu srce sja

MOLITVA VJERNIKA

Bogu Ocu, koji nam je u svojoj neizmjerne ljubavi darovao život svoga Sina, utecimo se iskrenim prošnjama:

1. Tvoj nas Sin uči da je najvažnija zapovijed ljubiti bližnje. Daj da tvoja Crkva bude primjer neiscrpane Božje ljubavi u svijetu, molimo te.
 2. Tvoj je Sin učenike izabrao i poslao da donose rod. Blagoslovi papu, biskupe i svećenike u nastojanjima da njihovo djelovanje bude plodonosno za spasenje svijeta, molimo te.
 3. Vršeci zapovijed ljubavi, postajemo Kristovi prijatelji. Podaj nam neizmjernu zahvalnost što se smijemo zvati prijateljima tvoga Sina, molimo te.
 4. Mnogi su naši bližnji potrebiti ljubavi i pomoći. Daj da im budemo pomoć i potpora u svim životnim kušnjama, molimo te.
 5. Tvoj Sin želi da njegova radost bude u nama i tako naša radost bude potpuna. Daruj pokojnima puninu te radosti u svojoj vječnosti, molimo te.
- Bože Oče, po svojoj neizmjerne ljubavi poslušaj i usliši ove naše prošnje te daj da zahvalna i radosna srca vršimo zapovijed ljubavi u ovome svijetu. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Ljubav koja preobražava svijet

Temeljni znak raspoznavanja kršćana i to od samih početaka razvoja ove grupacije vjernika bila je ni više ni manje nego ljubav. Stoga ne čudi da sva čitanja Šeste vazmene nedjelje govore upravo o ljubavi. U prvome čitanju iz Djela apostolskih ista ljubav prikazana je na način da su kršćani otvoreni i za one koji su drukčiji od njih te još uopće nisu postali kao oni. Ljubav je tako nužno prihvaćanje drugoga i različitog od sebe. Takva ljubav s vremenom drugačijeg može učiniti dionikom iste radosti koju kršćanin živi. Jer tada će ista ljubav biti djelatna, a ne tek teoretska kategorija.

Iz netom navedenih razloga Djela apostolska prikazuju kako se kršćanstvo širi po tada poznatome svijetu na način da se ljubav upražnjava na realan način u susretu s drugim kulturama i mišljenjima (usp. *Dj* 10). Tek takav navještaj kršćanske ljubavi moći će druge privući Kristu te ga učiniti dionikom Kristove radosti. Radosti koju bi kršćani upravo zato što ljube trebali osjećati svakoga dana. Prvo čitanje nadalje pokazuje, da je onaj koji garantira iskrenu ljubav sam Duh Božji, odnosno Duh Sveti koji biva izliven na sve one koji slušaju Petrovu besjedu te joj se otvaraju u činu poslušanja vjere. Poganski narodi tako postaju baštinici Božjih obećanja što je ujedno i program cjelokupne knjige Djela apostolskih. Ona već na samome početku u *Dj* 1,8 prikazuje da je smisao apostolske zajednice pronijeti svjedočanstvo o Kristu iz Jeruzalema sve do nakraj svijeta. Garancija toga prenošenja svjedočanstva bit će trajna potpora Duha Svetoga zajednici apostola koji će, jer se otvaraju Duhu, uvijek gorjeti ljubavlju kojom je Krist ljubio čovjeka i omogućio mu da uđe u puninu njegove radosti. Stoga će se naša mjera istinske ljubavi odražavati ni više ni manje nego u mjeri našega otvaranja Duhu Božjem koji je sposoban voditi nas prema obzorjima istinske ljubavi prema čovjeku. Tada radost ne bi trebala izostajati.

Kršćani kao nasljedovatelji ljubavi između Oca i Sina

Evandelist Ivan u petnaestom poglavlju na jednak način kao i ulomak iz Djela apostolskih prikazuje načine kako će kršćani doći u prostor istinske radosti koju Bog daje. Ivanu je stalo prije svega ukazati na važnost ljubavi koja postoji između Oca i Sina jer je ta ljubav model prema kojemu bi trebali živjeti kršćani. Uočljivo je u tekstu da je sam Krist imitator Oca jer će reći da je On ljubio nas (učenike) kao što je Otac ljubio njega. U toj istoj ljubavi učenici su pozvani trajno ostajati. U idućem koraku Isusova obraćanja učenicima iznova biva prikazan odnos Oca i Sina i put imitacije, odnosno nasljedovanja.

Krist će reći kako je za ostajanje u ljubavi presudno čuvati zapovijedi jer i On sam je iste zapovijedi čuvao i na taj način ostao u ljubavi koja prožima njegov odnos s Ocem. Takav odnos, kako je vidljivo kod Ivana u tekstu, garancija je prave radosti. One radosti koju Krist, jer živi autentični odnos s Ocem, ima u samome sebi i poziva učenike da uđu i sami u puninu te radosti. Tekst se zatim ponovno vraća na govor o zapovijedi i sada eksplicira koja je to zapovijed.

Zapovijedi shvaćene kroz prizmu jedne i to one o ljubavi

Vjerniku koji je naučio da kod spomena riječi zapovijed odmah pomisli na Deset Božjih zapovijedi uistinu je ponekada teško razumjeti o čemu sada Isus govori i kako je moguće da se ne referira na Dekalog, nego daje svoju zapovijed koja svoj sadržaj ima na (ne)očekivan način u izrazu ljubavi prema čovjeku. Tom ljubavlju učenici su pozvani ljubiti jedni druge jer na isti način je Krist ljubio njih. Ista ljubav svoju radikalnost poprima potom u činjenici da onaj koji ljubi biva spreman i život položiti za prijatelja. Prikaz je to na simboličan način onoga što je sam Krist napravio u činu svoje

Willem Jacob Herreyns, *Posljednja večera*, 1780. – 1790.

muke i smrti jer se izrazom *položiti život* želi izraziti dragovoljno predanje svoga bića koje ide sve do radikalnog oplijenjenja samoga sebe što Krist i čini predanjem u smrt (usp. *Fil* 2,6-11).

Budući da je učenicima priopćio ono što i sam čuje od Oca jer je u trajnom jedinstvu s Ocem, Krist ih više ne zove slugama, nego prijateljima. Na taj način biva jasnim da se tek iskrenim poslušom Kristovoj zapovijedi koja je utemeljena u odnosu Oca i Sina, može stupati u intimni odnos s Kristom. To je odnos uzajamnosti, odnosno prijateljske veze u pravom smislu te riječi između učenika i učitelja. Učenik tada biva spreman i sam uložiti cijelo svoje biće kako bi učiteljeva zapovijed bila očitovana svijetu ne bi li isti svijet ušao u puninu radosti putem vršenja iste zapovijedi.

Kriza svećeničkih i redovničkih zvanja ili kriza ljubavi?

Važno je uočiti i kako Krist učenicima izričito tvrdi da nisu oni izabrali njega, nego je On izabrao njih. Važnost te izjave krije se u činjenici da će Crkva i danas u sve većoj krizi svećeničkih i redovničkih zvanja trebati biti slobodna od pomišljanja kako je važno

činiti ovo ili ono kako bi se netko odazvao i krenuo putem svećeništva ili redovništva. Ono što će biti garancija novih zvanja nije ništa drugo nego iskrena molitva Kristu da i dalje izabire one koji će svoje žiće darivati za njegovu misiju. Ta molitva će biti usmjerena na vapaj Bogu da dotakne srca ljudi kako bi bili spremni istinski ljubiti te darivati sebe za život ovoga svijeta.

Molitva je to koja će doticati vjernička srca koja će biti spremna odricati se sebe i odlučiti živjeti za Krista po uzoru na samo Kristovo predanje svijetu. Drugim riječima, molitva je to koja će umnažati potencijal nježne i iskrene ljubavi čovjeka prema čovjeku jer će tek onaj čovjek koji bude dotaknut nježnom kršćanskom ljubavlju kojoj je Krist pokretač, biti onaj koji će i sam poželjeti biti dionikom širenja istih valova ljubavi. Jer svijet u kojemu čovjek danas živi često je ranjen jer mu kronično manjkaju ljudi koji će biti spremni na pravilan način ljubiti i time iscjeljivati rane koje su plod izostanka ljubavi. Stoga ne čudi da na koncu svoga obraćanja učenicima Krist još jednom podcrtava: *Ovo vam zapovijedam: da ljubite jedni druge.*

Ivan Benaković

Uzašašće Gospodinovo

9. svibnja 2024.

ULAZNA PJESMA

Galilejci, što stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus kao što ste ga vidjeli da odlazi u nebo, isto će tako doći, aleluja. (Dj 1,11)

ZBORNA MOLITVA

Svemoguću Bože, obdari nas svetom radošću i zahvalom: Kristovo uzašašće i naše je uzdignuće, jer smo u nadi svi pozvani u slavu, kamo je pred nama ušao Krist, Naša Glava. Koji s tobom.

DAROVNA MOLITVA

Prinosimo ti, Gospodine, ovu žrtvu o časnom uzašašću tvoga Sina. Podaj, molimo te, da se po ovoj svetoj razmjeni darova i mi vinemo put nebesa. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta, aleluja! (Mt 28,20)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemoguću vječni Bože, ti nam već ovdje na zemlji daješ udjela u nebeskom slavlju. Upravi, molimo te, kršćanska srca k nebu, gdje Krist kao prvi čovjek sjedi tebi s desna. Koji živi.

Prvo čitanje Dj 1,1-11

Bî uzdignut njima naočigled.

Početak Djela apostolskih

Prvu sam knjigu, Teofile, sastavio o svemu što je Isus činio i učio do dana kad je uznesen pošto je dao upute apostolima koje je izabrao po Duhu Svetome. Njima je poslije svoje muke mnogim dokazima pokazao da je živ, četrdeset im se dana ukazivao i govorio o kraljevstvu Božjem. I dok je jednom s njima blagovao, zapovjedi im da ne napuštaju Jeruzalema, nego neka čekaju obećanje Očevo »koje čujete od mene: Ivan je krstio vodom, a vi ćete naskoro nakon ovih dana biti kršteni Duhom Svetim«.

Nato ga sabrani upitaše: »Gospodine, hoćeš li u ovo vrijeme Izraelu opet uspostaviti kraljevstvo?« On im odgovori: »Nije vaše znati vremena i zgone koje je Otac podredio svojoj vlasti. Nego primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje.«

Kada to reče, bî uzdignut njima naočigled i oblak ga ote njihovim očima. I dok su netremice gledali kako on odlazi na nebo, gle, dva čovjeka stadoše kraj njih u bijeloj odjeći i rekoše im: »Galilejci, što stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus koji je od vas uznesen na nebo isto će tako doći kao što ste vidjeli da odlazi na nebo.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 47,2-3,6-9

Pripjev: Uzlazi Bog uz klicanje, Gospodin uza zvuke trublje!

Narodi svi, plješćite rukama,
kličite Bogu glasom radosnim.
Jer Gospodin je to – svevišnji, strašan,
kralj velik nad zemljom svom.

Uzlazi Bog uz klicanje,
Gospodin uza zvuke trublje.
Pjevajte Bogu, pjevajte,
pjevajte kralju našem, pjevajte!

Jer on je kralj nad zemljom svom,
pjevajte Bogu, pjevači vrsni!
Bog kraljuje nad narodima,
stoluje Bog na svetom prijestolju.

Drugo čitanje Ef 1,17-23 (ili: Ef 4,1-13)

Posjede ga sebi zdesna na nebesima.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Braćo: Bog Gospodina našega Isusa Krista, Otac slave, dao vam Duha mudrosti i objave kojom ćete ga spoznati; prosvijetlio vam

Fritz von Uhde,
Uzašašće Gospodinovo, 1897.

oči srca da upoznate koje li nade u pozivu njegovu, koje li bogate slave u baštini njegovoj među svetima i koje li prekomjerne veličine u moći njegovoj prema nama koji vjerujemo: ona je primjerena djelotvornosti sile i snage njegove koju na djelu pokaza u Kristu, kad ga uskrisi od mrtvih i posjede sebi zdesna na nebesima iznad svakog vrhovništva i vlasti i moći i gospodstva i svakog imena imenovana ne samo na ovom svijetu nego i u budućemu. Sve mu podloži pod noge, a njega postavi – nad svime – glavom Crkvi, koja je tijelo njegovo, punina Onoga koji sve u svima ispunja.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Mt 28,19a.20b

Podite i učinite mojim učenicima sve narode, govori Gospodin; ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta.

Evanđelje Mk 16,15-20

Isus bude uzet na nebo i sjede zdesna Bogu.

Svršetak svetog Evanđelja po Marku

U ono vrijeme: Isus se ukaza jedanaestoricima i reče im: »Podite po svem svijetu, propovijedajte evanđelje svemu stvorenju. Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se, a tko ne uzvjeruje, osudit će se. A ovi će znakovi pratiti one koji uzvjeruju: u ime će moje izganjati zloduhe, novim će jezicima zboriti, zmije uzimati; i popiju li što smrtonosno, ne, neće im nauditi; na nemoćnike će ruke polagati, i bit će im dobro.« I Gospodin Isus, pošto im to reče, bude uzet na nebo i sjede zdesna Bogu. Oni pak odoše i propovijedahu posvuda, a Gospodin surađivaše i utvrđivaše riječ popratnim znakovima.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	526.4-6 ili 525.4	Galilejci, što stojite ili
	XIX.1 i 2	Radujte se kršćani
Otpjevni psalam:	536	Uzlazi Bog
Prinosna:	553.1,5,6	Uskrsnu Isus doista
Pričesna:	542.4	Evo ja sam s vama
	185	O Isuse, nebesa sjaj
	557.5 i 6	Srce ljudsko gore
Završna:	554.2 i 3 ili XXII	Vrata raja otvori
	563	Kako krasno svršuje se

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, radosna se srca utecimo svojim prošnjama nebeskom Ocu, čiji je Sin danas proslavljen uzašao na nebesa:

1. Krštenjem smo postali dionicima svete Crkve. Daj da, vođeni snagom Duha Svetoga, u njoj živimo u bratskoj slozi i međusobnoj ljubavi, molimo te.
2. Svećenici su prihvatili zadaću Kristovih učenika da po svem svijetu propovijedaju evanđelje. Budi im pomoć i podrška na tom putu koji traži ustrajnost i spremnost na trpljenje, molimo te.
3. Mnogi te narodi još nisu upoznali. Pozovi hrabre mladiće i djevojke u misionarsko poslanje te ih hrabri na tom putu, molimo te.
4. Svakom si čovjeku namijenio određeni poziv. Daj da savjesno i odgovorno vršimo svoje poslanje na korist bližnjima, molimo te.
5. Tvoj je Sin po uzašašću sjeo tebi zdesna. Milostivo primi u svoje zajedništvo i sve naše drage pokojne, molimo te.

Nebeski Oče, pozivaš nas na svetost života u dostojnom vršenju svoga poziva. Obdari nas svojim Duhom i učini ustrajnim vršiteljima tvoje svete volje. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Uzašašće Gospodinovo

Svetkovinom Uzašašća slavimo Isusov povratak k Ocu u nebesku slavu. Isus je svoje poslanje na zemlji izvršio i vratio se k Ocu. Uznesen je iz zemaljskog svijeta u nebeski svijet odakle je i došao. On na neki način spaja zemlju i nebo: u njemu je utjelovljeno nebo na zemlji i uzdignuta zemlja na nebu. Da, Krist je ušao u nebesku slavu svojega Oca i u njemu smo i mi dionici iste slave. Kristovo uzašašće i naše je uzdignuće, ističe sv. Leon. Premda je Isus nagovijštao svoju muku, smrt, uskrsnuće i povratak k Ocu oni su ipak bili veliko iznenađenje za njegove učenike. Sveto pismo tu zaprepaštenost učenika uopće ne skriva, štoviše, opširno je prikazuje nastojeći čitatelja sasvim uvući u dramatiku događaja. Tako u prvom čitanju, nakon opisa Gospodinova Uzašašća, donosi riječi dvojice svjedoka, ljudi u bijelom, koji rekoše: »Galilejci, što stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus koji je od vas uznesen na nebo isto će tako doći kao što ste vidjeli da odlazi na nebo« (Dj 1,11). Pitanje upućeno Galilejcima, koji su bili svjedoci događaja, odnosi se i na nas, njegove današnje učenike, i na naše nedoumice i sumnje. Naime, i mi se često pitamo gdje je sad Bog i što je njegova volja za nas. U periodima uspjeha i životnog zadovoljstva to pitanje preskočimo. Međutim, u periodima neizvjesnosti to pitanje uvijek iznova izroni iz dubine naše duše i traži odgovor. Teško podnosimo Božju šutnju i odsutnost čekajući znak, pojašnjenje i odgovor.

Vrijeme pripreve za poslanje

Nakon nenadanog odlaska Isusa u muku i smrt, zatim ukazanja i neopisivog veselja zbog uskrsnuća njegovi učenici doživjeli su novi bolan rastanak. Nakon svega što su proživjeli, u tako zgnusnutom razdoblju obilježenom strahom i radošću, osamljenošću i zajedništvom, sada im pred očima opet izmiče Učitelj. No, Isus ih je pripremao na to četrdeset dana. Inače, broj četrdeset u

Bibliji uvijek označava vrijeme čišćenja i pripreme za nešto novo. Tako je četrdeset dana padala kiša u Noino doba dok se svijet čistio od opaćina (usp. *Post* 7,12); Mojsije je četrdeset dana proboravio na Sinaju dok nije primio Zakon (usp. *Izl* 24,18); Izrael se kroz četrdeset godina čistio u pustinji i pripremao za ulazak u obećanu zemlju (usp. *Pnz* 29,4) i konačno Isus se četrdeset dana u pustinji pripremao za javno djelovanje (usp. *Mt* 4,2). Sve to hoće reći kako je nakon uskrsnuća Isus pripremao učenike na ono što dolazi: njegov odlazak k Ocu, primanje Duha Svetoga i poslanje Crkve. Kroz navedeni period ih je čistio i od pogrešnih shvaćanja Božjega kraljevstva i pripremao za silazak Duha Svetoga, prijelaz u novi način života u Božjoj prisutnosti.

Skromnost je Gospodinov rukopis

Zanimljivo je kako se Isus nakon uskrsnuća nije ukazivao svojim neprijateljima već prijateljima. Nije se ukazivao neprijateljima da bi trijumfirao pokazujući im svoju moć nad smrću, čemu bi rijetki od nas odoljeli, već se ukazivao prijateljima pokazujući im rane. Da je i cijeli grad nakon uskrsnuća stvorio ljudi bi vjerojatno samo to pamtiti i zaboravili da je stvorio – cijeli svemir. Skepticima i megalomanima bi vjerojatno i to bilo malo. Budući da ne prepoznaju njegov *modus operandi* (skromnost i ponižnost), a još su ga manje spremni slijediti u istome, onda niječu njegovo uskrsnuće i mjesto duhovne očekuju samo materijalnu preobrazbu. Nisu ni učenici bili lišeni tih poteškoća, nerazumijevanja prave naravi njegova i njihova poslanja.

Iz prvog čitanja je sasvim nedvojbeno da su učenici njegovali određena mesijanska očekivanja koja nisu bila u skladu s Isusovim poslanjem. Sasvim konkretno: očekivali su obnovu Izraelova kraljevstva. Uostalom, tko može umnožiti kruh i ribe, ozdraviti slijepce i hrome zar ne može

umnožiti i novac, oružje, moć? Stoga ih Isus umjesto izgradnje zemaljskog kraljevstva sa svojim prioritetima strpljivo i neumorno upućuje na izgradnju Božjeg kraljevstva. Umjesto izvanrednih stvari usmjeruje ih na sasvim redovite, svakodnevne stvari, koje iznutra osvjetljuje. Umjesto spektakla i moći upućuje ih na predano služenje snagom Duha u svakodnevici i brigu za sve stvoreno; na neopterećeni rad u izgradnji Kraljevstva i njegove pravednosti (Mt 6,26-34). Ukratko, Otkupitelj nije želio ni mogao zasjeniti Stvoritelja jer je tu na djelu jedan te isti Bog (F. Hadjadj).

Umjesto trijumfalizma zbog pobjede nad smrću i grijehom upućuje ih na poniznost i otvorenost Duhu Svetomu koji će ih voditi. Stvoritelj svih voda, koji ih kad zatreba smiri ili razdvoji, traži čašu vode od Samaritanke. Nakon uskrsnuća, umjesto da sjaji još jače i spektakularnije nego na brdu Tabor, on se Mariji Magdaleni ukazuje kao vrtlar, apostolima na Tiberijadskom jezeru kao stari ribar, a učenicima iz Emausa kao sasvim obični, neupućeni građanin koji im strpljivom majeutikom otvara oči i srce za vidjeti i prihvatiti onoga koji je po prorocima obećan. Skromnost je njegov rukopis. Ona je način da se susretne s čovjekom, da mu se približi i bude prijatelj. Veliki ljudi to prepoznaju i u malenim stvarima i ljudima ga časte, a mali ljudi malene (i stvari i ljude) preziru i traže ga u 'velikima' i ne nalaze.

Biti svjedoci

Svetkovina Uzašašća govori nam i o drugačijem Kristovu prisustvu na zemlji. On više nije prisutan na tjelesan već na duhovan način. Krist koji je uzašao na nebo ostao je s nama zauvijek na očima nevidljiv način. On živi u Crkvi i po njoj nastavlja djelo spasenja. Stoga je jako važno posvijestiti sebi, ne samo teoretski već prožimajući time svoju cjelokupnu životnu praksu, ono što je papa Benedikt XVI. jednom naglasio, a to je da pored stvarne Isusove prisutnosti u Crkvi, u sakramentima, postoji i ona druga stvarna Isusova prisutnost u malenima, u

Francisco Camillo, *Uzašašće*, 1651.

pogaženima ovoga svijeta, u posljednjima u kojima želi da ga pronademo. Odnos prema njima mjera je ljubavi prema Bogu i ujedno i kriterij naše autentičnosti.

Kako je Gospodin usmjeravao svoje učenike pedagoški ih pripremajući za poslanje (preobraženje, ukazanja) tako i Crkva danas treba voditi učenike i usmjeravati ih na ono bitno u poslanju. Pritom, poučena Kristovim primjerom, treba biti samokritična i proročki hrabra osobito prema očekivanjima, kao i ostvarenjima svojih učenika te ih neprestano 'izvlačiti' iz komforne zone samodopadnog kršćanstva lišenog društvene odgovornosti i fokusiranog samo na vlastite potrebe. Pomoću odzogor te imajući oči za »tuđu patnju« (J. B. Metz) i otvoreno srce za »rane svijeta« (T. Halik) Crkva će najbolje izvršiti poslanje koje je primila od Gospodina.

Ivica Jurić

Uskrsnim nam ovim danom

Vedro

Svi/Zbor:

N: Dejan Bubalo

U - skr - snim nam o - vim da - nom smr - tni -

ci - ma na - da svi - će: na - kon smr - ti

svi mi zna - mo s Kri - stom će - mo u - skr - snu - ti.

Pjevač(i):

1. Ne - bo, ze - mlja, sve - mir cij e - li ne - ka kli - će od ve - se - lja:
2. Mi - lo - sno se vri je - me vra - ća, o - sva - nu nam dan spa - se - nja.
3. Smrt po - bje - dna ži - vot vra - ća, kri - ža znak je zna - kom sla - ve:
4. U sve da - ne sre - tni poj - mo, u - skr - sno - ga zbog ve - se - lja:

1. po - bje - da, gle, I - su - so - va smrt nad - vla - da, ži - vot vra - ti.
2. Ja - ganj - će - vom Krv - lju e - vo, o - pra - ni su gri je - si svije - ta.
3. Krist po - bje - den đav - la svla - da, po - bje - du on s na - ma sla - vi.
4. ži - vot ne - ma vi - še kra - ja, s Kri - stom svi - ma u - skrs sva - nu.

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD

Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji